

המזכפה

עתו שבועי

ככל עניני החיים. לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת. ....

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:	
לשנה	6 כתרין
לחצי שנה	3
לרבע	1.50

כאשכנז:

לשנה	6 כתרין
כיתר הארצות:	
לשנה 8 כתרין	8.50 פראנק.

האדרסה לכית המערכת ולאדמיניסטרציה:
„Hamicepe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גרל השטח.

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון
שני כתרין

גליון בודד 12 הקר.

מכתבים בלתי הפשיים לא יתקבלו.
ביי, שלא נרפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיר לא
רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקומו הקודם.

מחיר שנוי אדרסה חצי הכתר.

Kraków, 5 Mai 1905.

גליון יח

הראשון ל' ניסן תרס"ה.

פלאים בארצנו. ענותנותו של ר' זכריהו בן אבקיילם
החריבה את בית מקדשנו, התאוננו לפנים חכמינו
ז"ל, וענותנותם של רבננו החריבה את כבוד
הרבנות בארצנו, נתאונן היום אנחנו. —
לפנים בישראל היו הרבנים האבד"ס, רבני"ו
הקהלות כמלוא המוכן המלה. הרב האב"ד
היה „רב" ושליש בעדתו, הוא לא הצטמצם כחונ
צר בד"א של הלכה, לתורות רק את האסור ואת
המותר, כי אם היה גם שופט בין איש לרעהו,
אב ומנהיג לעדתו ודברו היה כדבר מלך שלטון,
הרב היה עשוי לכלי הת ופרנסי העדה היו כהגכים
למולו, השפעתו היתה רבה על כל עניני היהודים
והיהדות, ובכך גם חסרונו היה חסרון מרגש לכל
בני העיר. ורבנינו בימינו אלה? הפתגם הישן „מאן
דאיהו „רב" איהו זעיר" יצדק עליהם פשוטו
כמשמעו, הרב הוא הקטן שבכל בני העדה, הוא
כורע כמורים-דרכנו לפני כל הרבה ונקלה, ואם
לפנים היה רבי מכבד עשירים, רבנינו היום יכבדו
כל שולח מנות כפורים, ומדוע?! יען כי הרבנים
בדורות שעברו לא בחיל ולא בכח עלו לכסא,
לא בצדור כספו ולא בזכות אבות לקח לו הרב
את קרני הודו, כי אם ברוחו הכביר וככה תורתו,
בעוד שרבנינו בימינו אלה, אף המוכשרים שבהם,
הראויים לכתר כהונתם מפאת תורתם וחכמתם,
נוהגים ענהו יתרה בעצמם, לקנות את כתר תורתם
בכסף מלא, ומה זה יפלא אם תחת להיות מנהיגים
הם מונהגים, ותחת „משפיעים" הם מושפעים וכל
רצון וכחירה חפשיית אין להם. ואחרי כי בעוה"ר
דיני תורה פסקו מישראל ואויבינו פלילים, הצטמצם

ובגלוי — ... החסידים השונים מצדם, הם רק
אשר יבחר רבם הוא הקדוש; המשכילים רוצים,
שיהיה הרב נאה דורש בשפת המדינה, ויתר הכתות,
שאין להן פרוגרמה מיוחדת, עומרות כתמור לפני
ההר ומסכירות פנים לכאן ולכאן. וקנדידטי רבנים
כאים והולכים, דרשות למכתן נשמעות חרשות
לשכתות, זה מראה כחו בפלפול, וזה בנעם נאומו,
זה רוכש לו נפשות בשבת בדרשה גדולה וארוכה,
וזה כימות החול דוקא, אבל ביד מלאה ופתוחה,
ובין כה וכה אש המחלקת אהות ככל פנות העיר,
קטטות ומריבות, זלזולים דקים ונסים ולפעמים גם
מכות לחי, עומדות על סדר היום ככתי כנסיות
ומדרשות, חלוקי הדעות מתרבות מיום ליום, עד
כי לאחרונה ימשכו הרבנים את ידיהם מן הרבנות
הלוז, וכסא הרבנות נשאר עזוב ושם, ודורש אין
לו. ואם לפעמים תגבר באחת הקהלות היד החזקה
של איזו קב"ט רדפי שלמונים, הושיב את
בחרם לכסא נגד רצון יתר בעלי הדעות שבעיר,
רבנות כזו מקברת את בעליה, הרב האומלל ישב
אל עקרבים שנה או שנתיים על כסאו עד כי
לאחרונה תקוץ נפשו בו, ובאחת הלילות ינוס
לאור הלכנה.
זאת תורת מנוי הרבנות בגליצא, זו תורה
וזה שכרה בארצנו. ואם אמנם כל הדברים האלה
אינם ילידי הדמיון, כי אם לקוהים מעולם המציאות
ואת אמתתם אין להכחיש בשום פנים, אך אם
נחדור עמוק את מכטנו, נמצא כי כמדה גדולה
ידועה הסכו רבנינו ונאונינו ככבודם ובעצמם כרעה
הזאת ומידם זאת להם, כי כה ירדה קרן הרבנות

לשאלת הרבנות בגליצא.

מחזה מדאיכ לב הוא, כי כרוב הקהלות
החשובות בגליצא כמות ח"ו רב העיר, לא במהרה
יושיבו רב אחר במקומו, כאלו ח"ו נשתכחה תורה
מישראל ורבנים פסו בארצנו, בעוד שבאמת עוד
לא אלמן ישראל גם כדורנו מרבנים הגונים, שעמרת
הרבנות הולמתם. כדאי אופא לשים לב לבקש
סכת הרבה. בהשקפה הראשונה נמצא כי פרנסי
הקהלות ותקיפיהן מצד אהר, והכתות השונות
שכרוב עדי ארצנו מהצד השני אשמים בכל הרעה
הזאת. עלינו להודות לכשתנו, כי כרובה ארצנו
ככל עיר ועיר כנטורי קרתא ממין ידוע, העושים
סחורה כפרתה של הקהלה, למכור את כתר הרבנות
בשוק לכל אשר ירבה במחירה. כן אמת מרה
היא, כי ככל עיר בגליצא מספר אנשיה כתותיה:
בעלי-בתים פשימים, חסידים כמינים טונים, משכילים
ונאורים, מלבד המון העם, ובעת האחרונה גם
ציונים, ודעות המפלגות שונות ורחוקות זו מזו
כרחוק מערב ממזרח. רב העיר כי ימות וכן אין
לו, אשר יירש כסאו כטרם יסתם הגולל, יחצה
העם למחנות מחנות. בני עליה, שהם מועטים,
אומרים: אשרי מי שויכא לכאן ותלמודו בידו;
אדירי הקהלה, שרסן ההנהגה בידם, אחרת יחשוכו,
תחלת דינו של הרב — העתיר לבוא — אינו
על דברי תורה, השאלה „קבעת עתים לתורה"
מקומה יבירנה כשורה האחרונה, השאלה היותר
מענינת היא: נשאת ונתת כאמונה? כלומר היודע
אתה פרק בתלכות משא ומתן — מתן בסתר

מצבי הנפש.

לפעמים, אמנם לא קרובות, הנני מתמלא פתע
במבלי משים, מתוך שיחה רעים או אחרי ארוחה
שמנה, גיל עולמי ושמהה אופטומיותית עד לאותה
מדה, שבל חושי וקרבי מזמרים בקרבי, לזכרון העולם
הטוב והנעים, שאני נמצא וחי כהוכי. על הכסא אשר
אצל החלון אני יושב נשען על כסעדרו, עיני שקועות
בתקרה המצוירה ובוו, שמנורה-הברק תלויה בו; המון
זכרונות נעימים חולפים לפני עיני רוחי, דמיונות
עשירים ממלאים את מחי עד להתכללות ועד אפס
מקום לדברי-מהשבות תדירים ורציניים, וכלם יחד
מגדילים חדות נפשי וצהלת-החיים שבה, ואני חי,
שמח ועלו. לבי הומה, חונג וצוהל מחרוה-עולמית,
הממלאה אותו על כל נדיותיו ומכה בו גלים בתעצמות
עון. העולם נדמה לי-לים-צהלה; האנשים וכל אשר
רוח חיים בקרבו — לדנים המפוזים כרננה ושוהים
כמי-מנוחות ועדנים וכלם בלי יוצא מהכלל מהענגים
על שפעה שלום וששון רב, ויתר המציאות — ליצורי
עד, עומי אור, הלומים בסודות עולמים, מלאים רזי-
יה וקסמי שדי... אנכי, בהור חלק-עולמי, רואה את
עצמי מאושר, דומה אני בעיני לאריאל בין אראלי
היצירה! כמוכה בשעמום, משה עלי ישיבתו, אני

בקרבנו ההי חרף מגליל מנבל,
חרף ארצו, ערש אומתו.
הבריאה איננה מתאמת לרוחו,
להבלית זכרונותיו, נענשני לקבתו...
אך באדאל חי חי הנהו,
זכרונות עדינות ושתרגו קהבו,
זרון ארצו, אביב עלומהו,
שושני חלדו עורני באבו...
הבריאה התיתה תלומות נער,
העצים הרקים יקחשו סודו,
התוקרה מקאה הוד וזהר,
השמש מזהבת לו תקנת עתידו...
ארני קבנון מקחשים בקממה:
„אנא... אך נא תשקחני"
ובין העלים עובר הר נחמה:
„עוד לא אבדה תקנתנו"...

פיריון

אידיאליות האביב.

אונת הבריאה נימים נעימים,
מעודדים רוח, מרהיבים עינים,
טל גלדות, כח עלומים,
שפוד שפי על אביב החיים.
אביב יעורר חולמים נרדמים,
לחיים חדשים יקין הרוח,
הונה נשנה, מנת רמים,
סוד ספירות עליונות תשית.
לא רקמי קסם, נני הבריאה,
מלאים חן, רגשות נפלאות;
לא התרמניה, המנון התהיה,
יקחו לב יהודי שבע התלאות.

הוג פעולתם של רבנינו אל ד"א של הלכה, להורות בין המצא זכין הטהור, ומותר האב"ד מן המו"צ אין, רק מה שזה הראשון עולה לתורה בשם "מורה-מורינו", ולוקה חלק כראש מפרס הקהלה, ושתי הדרשות, שהוא דורש בשנה לפני ספסלים וקים או לכל היותר לפני צבור מתנמנם או מפקק, והדרשה בשפת המדינה, שהמתוקנים שברבנינו דורשים כימי גנוסיא של מלכות משום הינא. לא יפלא איפא, אם בעיני רבים נהיתה כהירת רב אב"ד בהוצאה שלא לצורך ובזבזו ממון הקהל, כי השאלות באו"ה יורו המורים גם בלי רב אב"ד. והצבור המתנמנם בשעת הדרשה ינוה בשלום על משכבו גם בלי דרשות, לא נשאר איפא רק הדרשות בשלומה של מלכות שבשעת הדחק ידרשן מורה-הדת שבעיר או אחד ממשבילי העדה, אשר שפתו אתו, ואם מפני דינא דמלכותא מוכרחת איזה קתלה קטנה או גדולה להושיב רב לכסא באמת אין להתפלא אם אלה שהבחירה בידם ידרשו מאת הרב — שלא — לצורך הלו שכן בהירתם כפה מלא, וההסידים ידרשו שיהיה הרב ירא והרד — לדבר רבם.

לא כן היה אלו ידעו רבנינו מה עמרת הרבנות דורשת מהם, אלו ידעו כי בהוראות או"ה ודרשות שתיים בשנה או אפילו בכיכול בדרשה יפה על מהרת לשון המדינה עדיין אינם יוצאים ידי הובתם לעדתם ולעמם, אלו ידעו, כי יש לנו צרכים יותר נהוצים, שעל רבנינו לפקח עליהם, אלו שמו אל לבם, כי ההשגחה על ההנוך של הבנים והבנות מוטלות כשורה הראשונה על הרבנים, וכי עליהם ורק עליהם תחובה והמצוה לראוג בעד ההנוך, לכל יהיה פרוע לשמצה, לכל יצאו בני ישראל ובנותיהם, לתרבות רעה, לידי טמיעה בגוים, כפידה והמרת-דת, אלו דאנו רבנינו לתקנת דברים אלה וכאלה, אשר קצר פה המקום לפרטן, או בלי כל תפונה היה הסרוגם הסרון מרגש והרבנות לא היתה סחורה הנמכרת בשוק.

למה זה נכהד את האמת, למה זה נכוש מלקרוא את הילד בשמו האמת, רבנות נערים בני עמנו נכנסים בכל שנה ושנה לבתי-ספר התיכונים ומחללים את השבת לעיני רבנינו ונאונינו, למודי הדת, הנלמדים בבתי-הספר, נערכים ע"י רבנים בהשים, שרוחם זרה לתורתנו, רוב מורי-הדת המה עבריינים, שאין להם כל מושג מתורה ויהדות, ורבנינו רואים את כל זאת ומהשים, כאלו לא להם נגע הדבר, בעוד שבאמת, לוא רק רצו רבנינו ברצון שלם כאיש אחד הברים, היכולת היתה בידם לתקן את כל המכשולים האלה על נקלה.

נאמנו מאד דברי הו"ל: "טובה צפרנן של ראשונים מכרסן של אהרונים". הרבנים כביהם דאנו בעד ההנוך הדתי של התלמידים העברים עוד בשנת 1854, ויבקשו מאת הממשלה, כי הפשה תנתן לתלמידים העברים מלבקר את בתי-הספר בשבת ומועד, וכמדה ידועה נמלאה או בקשתם זאת (כפי פקודת המניסטרוים מן 30 סעפ. 1854 מספר 16348). באוסטריא התהתונה פעלו הרבנים את ההופש מן הכתיבה לתלמידים עברים בשבתות ומועדי ה' (כפי פקודת המניסטרוים מן 1876⁸¹/1 מספר 1208, ראה מאיערהאפער חוכרת IV צד 922). ורבני ארצנו אינם מרגישים כל צרך כלל, להציל את בנינו ובנותינו מן ההטא של הלול שבת, ובאמת הבנין שבידם דוהפים הם רבנות צעירי בני עמנו אל מהוין למחנה ישראל ומתנחמים בנחמת הכל: הלעיטוהו לרשע וימות, כאלו היו מספר הצעירים האלה מעט מזער... הרב הגאון הישיש מו"ה יצחק שמעלקיש מלכוב אמנם התעורר לפני שנתים לעמוד בפרץ הזה, אך גם הוא במקום גדולתו שמה ענותנותו, ככל רבני גליצא, וברצונו או שלא ברצונו נסוג אחר מעבודתו עבודת הקדש זו לדאבון לב כל אוהב עמו ודתו באמת.

הרבנים הגאונים מכרזאן ומסמאנימלב יושבים גם הם על טפת דיו אחת זה שכעים ושבעה נקיים, לערוך קול קורא אל הרבנים לאספה, להועיץ על ענינים גדולים העומדים ברומו של עולם היהדות בארצנו, וכבר נתנו מהודם עליהם גם איזו מן הרביים ועדיין לא זכינו לראות מה שבתם הטובה מצטרפת למעשה. ואם הרבנים הגאונים האלה ינומו שנתם, שנה שאינה נאה לא להם ולא לעולם, יתמי דיתמי, הרבנים הקטנים, מה יענו אכתריהו?

הוא הדבר אשר אמרתי, הרבנים הם אשמים, כי בה יהר כבודם פלאים ואם לא יפקחו עיניהם בעוד מועד לבצר עמדתם, לא יארכו הימים ויבוקש רב אב"ד בעיר ואינו, וממוצי"ם תצא תורה ודבר ה' מדיני הקהלות.

מל"ב"ם.

ענינים מדינים.

אוסטריא. מועצת הממלכה נקהל בשבוע הזה אחרי שביתת החג וידון על אדות קציבת מכס הגבולים, להיות נכון לכל תוצאות, שיביא הסכסוך באונגריא. אחרי ישיבות קצרות יאסף ועד המדינה כביהם, מקום

הזועה בממלכה. יש תקוה, כי גם שם נלאו כבר האשכנזים והמשיכים בריבם והכושא והמתן יתנהלו במנוחה, בלי אבסטרוקציא, אשר זה שנים אחדות שלמה שם ותיהרס את מוסדות המדינה. ממלכת אוסטריא נרפאה איפא ככה מן הקריוים, אשר התחולל בה שנים אחדות להפכה ולנפצה, נרפא גם ראש המניסטרוים בארון גאוס ש ממחלתו הקשה, נרפא גם כל הממשלה והמלכות ממחלת האנטיסמיטיסמוס, אשר החלה לעשות שמות על כסאות המניסטרוים. המניסטרו למסלות הברזל ד"ר פון וויטעק התפטר מכנו. הוא היה המניסטרו האחר, שנחשב כאח למשחיתים הנוצרים-הסוציאלים ויתרועע עם ראשי האנטיסמיטים מושלי ווין. כל אוסטריא שמחה בנפול המניסטרו הזה ואף דמעה אחת לא נפלה במפלגתו, רק צוררינו עצבים. וויטעק נפל על חטאתו, אשר חטא בכנין מסרת הברזל השנית מווין לטריעסט, כי הוציא 98 מיליון יותר מאשר קצב הפרלמנט. ביום 2 במאָרץ הביע הסובקומיטע של הפרלמנט בדברים קשים את אי-בטחונו בו ואחריו אשר עמל המניסטרו לריק, להשיב אליו לבות המפלגות, הגיש עתה כתב התפטרותו והקיסר קבלהו ויפטר. למנהל המניסטרוים למסה"ב נמנה ראש הסקציא כמניסטרוים הזה לודוויג וודבא. במפלת וויטעק עמלו שני יהודים, צירי מועצת הממלכה: ד"ר קולישיער וד"ר עלענבויען. אולי תהיה מפלתו ההתחלה לשבירת זרוע האנטיסמיטים באוסטריא. ואמנם אותה כבר נראו. כי החפשים כדעות כוויין התחילו להתעורר ולהסתדר. — בשבוע הזה התועדו דמניסטרו לעניני חוץ מאוסטריא גראף גאלוח אווסקי והמניסטרו לעניני חוץ מאיטליא טיאני בוויניציא. סבת התועדם לא נודע, אך אות שלום הוא בכל אופן ולאות שלום בין אוסטריא ואיטליא צריכים היו כל יושבי אירופה, כי שמועות ע"ד סכסוכים בין שתי הממלכות האלה החרידו ימים רבים ע"ד לחץ העם האיטלי במירול הדרומית וע"ד המהומות בטורקיא וכבר נבאו בצרפת וברוסיא, כי קץ בא לברית המשולשת, שבין אשכנז, אוסטריא ואיטליא.

אונגריא. שלשה חדשים כבר עברו מיום התפטר המניסטרוים טיאס ועדיין לא הוקם מניסטרוים חדש, בייסכסוך בין הקיסר ובין מפלגות הרוב בפרלמנט החדש בעינו עומד, שני הצדדים אינם אכים לוהר משלהם מאומה. ובאונגריא שולט תהו ובהו, עוד לא נקבע סכום התוצאות וההכנסות, עוד לא הורם הצבא לשנה הזאת, עוד לא נועץ ע"ד ברית המסחר וע"ד היחס לאוסטריא והעם חדל לשלם מס. המאדיארים עומדים על דעתם, כי הצבא לא יהיה לקיסר או כמו שהם קוראים אותו "מלך", כי אם ללאום המאדיארי. בימים האלה ילך הקיסר שנית לבירת מלכותו האונגרית

משתקפים פנים עליונים, בריאים ומבריקים ובהם עינים מזוהרות וצוחקות בעת הצצתן על העולם הנאור... הנני מתהלך ומעגל עגולים כאויר במקלי שבידי; לי נדמה, כי שוחה אני בים-צהלה ובשחיתו מההרים משברי נגה וגלי יפעה, שורמם הוד ושפע-שלום שופף ומתרחק שם הלאה הלאה... אני מביט אל הכלת השמים הרמים, אל השמש המאירה והמבהיקה את חלליו של עולם, למען היות לו נגה וזהר; הנני מסתכל אל המרחקים ונדמה לי, שהנני מטיל בהיבל-קסמים כלול בהדרו. הענוג עולמי שופע עלי מבל עברי מהאר הנעים הזרוע על המרחב והנני שואף את האויר במרוא ריאתי, למען ספוג אל תוכי את זיוו ועדנותו... אני מוסיף מתהלך ומצלף מבטים על כל חולף ועובר על פני, שכלם נראים לי כה קרובים אלי, כמו אחים מלדה אנחנו. כלם נראים בעיני עליונים, מאושרים החיים בעולם, שאך שלום אין-סוף ונחת-עדנים שוררים בו. הנני רוצה במקירתי לחדור לתוך בתי נפשם פנימה, לדעת את הציור, אשר עליו יסכו גלגלי מחשבתם ואופני מושגיהם בעולם התענוגים. בקול פנוק ומצלצל היוצא מחדוה נפשית, הנני מברך את מכירי הנפגשים לי בטיולי ומחכה למענה על ברכתי.

אבל, אהה! פה נחרב עולמי, פה נהרסו כל מבצרי רוחי, מערכות לבבי! צהלה-החיים נשרדה

מין געגועים נעלמים, מין כסיפות נסתרה אבל חזקה עד כלות וכטלות הרגשות אחרות, שאינן מענינה, ממלאה את פנימיותי ומענה אותי בענו, שגם נעיומת מעורבת בו. הם מושכים אותי ואני משולל ההברה, מי — ולאן... אני חפץ לצאת מן הבית, הנני מרגיש את עצמי בתוך צרות-מקומית. החפץ לצאת אל המרחב, שנולד בי פתאם, כמו הופעת הברק, מבאר ומברר לי את חידת הגעגועים, שענו את לבבי ומפיץ אור על הכסיפות, שיקדה בקרבי. אני עוזב מקום מעמדי ומשתרבב מתוך פהוק סואן והרמת ידים בעגול. כן, אצא החוצה, מחליט אני בנפשי — שם אור מלא חיים במלואם, הטבע ערומה וגלויה בכל חיוניותיה והגליותיה, כל צלצול וכל ניב שלה חי, מענג את העין ומעדן את הנפש; שם בחוץ, אתענג על מרחב-יה, שכבוד ועוז משהמשים בו בערבוביה. לא כן פה בתוך הבית, ששחמו מצומצם וחוגו מוגבל, שהכתלים והתקרה מכדילים חוץ ועושים מסך ביני ובין המרחב והאין סוף!...

אני יוצא החוצה. האה! כפת-שמים, מרחק אין-קץ! בהזדקפות ולב מלא גיל-החיים אני מטיל במסיפות על המדרכה החלקה, היצוקה אספלט. ארמנות בנוים לתפארה, בעלי שלש או ארבע קומה מימיני ומשמאלי, וצודדים את נפשי בקסם אלמותם הפראית, ומבעד לשמשותו החלונות הקרועים בהם'

מרגיש, כמו כח סמיר מושך אותי ואנכי נגרר אחריו. מתוך רקידה הוללית אני מתרומם ממושבי ומתחיל למיל בצעדי-און וחפזון בחררי. ידי לרגעים מופשלות על אחורי, ולרגעים מונפות כאויר לפני ולאחור; גם טחיתא כפים כרובה לפעמים בעקבות ההנפה. מרי הגיעו בטיולי לפני הראי אני עומד מלכת, ומסתכל בענג מיוחד על המונתי הנשקפת משם. אנכי מביט על עיני הנוצצות ככוכבים במשכצותן, מסלסל את שפמי למטה ואחר למעלה במברשת המוכנה בידי בשעת רצון כזו. רוחי העליוה סוערת בלי חשך ואני מוסיף למיל. כקל-דעת איני נותן לאיש לחלוף על פני בלי עכוב אותו במהתלה. אני מתקרב אל החלון הפונה אל הרחוב-הראשי, ההומה מתערובת אדם, ואחרי השעני על ספ, הנני משקוף בעדו על ים-הצהלה, על הדגים-האנשים המאושרים, הרצים אנה ואנה, על הכתים המחוטבים מעשה ידי אמן ועל נגותיהם הנוצצים לברק נגותות השמש הנאוונה, הצוערת כגאון על כפת השמים, להאיר לארץ ולדרים עליה... למחזה זה, המרהיב את העין ביפיו וקסמו, מתמלא לבי הפחד ורחב רגשות ענוגים דקים, הנשגבים מבינת אנוש ולא יוכל להביעם ברור במלים, אשר ילבישם בהן... מה יפה, שדי, עולמך! — מתפרצות מפי מלים בלי משים — מה נעימים בו החיים!...

והמשא ומתן יתחילו עוד הפעם, אבל אין כל תקווה לפשר.

המרידה ברוסיה. המנבאים ליום רע בראשון לחדש מאי צדקו. מטבח גדול הוכן בווארשא. מלחמה היתה בין פועלים חיוגנים ובין היל הקוזקים. מאה ועשרים וארבעה פועלים נהרגו וכמה מאות נפצעו. גם בלאדו ובמשענסמאחאו התנגשו פועלים וקוזקים, הקוזקים ירו עליהם ויפילו מהם חללים. בלאדו ובפטרבורג התפוצצו במכות, אך לא עשו נזק רב. — בקאליש נתפש סוציאליסט יהודי, שנשא צרור ברוזים של מרידה. המון יהודים ררפו אחרי השומר ויבקשו להציל את הנתפש וישתמשו בבלי נשק, אך לא הצליחו, אחדים מהם נפצעו. — הסוציאליסטים כפולן החליטו לעשות שביתה כללית בכל הארץ, למען נקום בממשלה. כל המשא והמתן חדלו, החניות סגורות, העתונים אינם יוצאים לאור, המרכבות אינן עוברות — שבת שבתון.

המלחמה. האסכדרות היפנית והרוסית עוד לא קרבו זו אל זו. אין חפץ למנהל ספינות רוסיה ראז-שמעסטווענסקי להלחם עם ספינות יפן בדרך או סמוך לאיי יפן. ע"כ לא אבא הארמיראל ללכת צפונה דרך ים הינא ויפן ודרך נתיב קארעא, כי שם היה מכרח להלחם עם ספינות יפן. ראזשמעסטווענסקי בחר לו דרכו מזרחה דרך איי פיליפ אשר לאמריקה ודרך הים השקט. הוא הולך לוולאדיוואסטאק ויסב את כל איי יפן עד באו אל החוף הרוסי הבטוח לו. גם הוא אוהו איפא בשמח ההגנה, כשרי הצבא ביבשה ולא יחפוץ להתגרות מלחמה. הוא ימתין עד שיגיע האויב אליו. את השמח הזאת החזיקו קדמינינו לאות רע (שמואל א' י"ד י'). הצידה כלתה במחנה רוסיה.

על המצפה.

ע"ד השיחה עם מר גרינברג.

(המשך במקום סוף).

על שאלת סופר "הזמן", באיזה אופן יצייר לו ה' ג"ב את התיסדות הקולוניזציה החדשה במ"א, השיב זה האחרון תשובה, אשר ישתומם עליה כל שומע. ה' ג"ב, אשר במכתבו להוה"פ ("וועלט" נו' 7 עמוד 4) מודה בפה מלא, כי אין לנו רשות להשתמש לצורך מ"א בהון הציונים, יען כי סכום הכסף, אשר תחת ידם, מעט הוא גם למטרתנו הראשית, שנה עתה את מעמו. אמנם גם הפעם לא ידרוש בפירוש, כי עלינו הציונים לתת את כספנו לצורך זה, כי-אם באופן — נאמר — דיפלומטי. עתה היא, כי נשתדל

ליסד חברה-אקציונרית אשר תעסוק ביישוב אוגנדה. בראש החברה הזאת יעמדו הציונים, למען ישמרו על טהרת הרעיון המדיני, לכל יחולל ח"ו, ולמען נשיג את המטרה הנעלה הזאת, בלומר למען נובל לעמוד בראש החברה ולקחת הנהגתה בידנו, עלינו לקנות בעד "רוב גדול" של כסף המוסדות-הלאומיים שלנו אקציות של החברה ההיא, ואז תהיה בידנו היכולת לחוות דעה בהנהגת החברה האקציונרית הזו. את הכסף הזה, אשר קבצנו על יד בעמל רב, לא מידי המיליונרים אדירי הכסף אשר בנו, כי אם מידי בעה"ב הבינונים ומאת העניים, אשר הביאו כמעט את פרוטתם האחרונה קרבן על מזבח אהבתם לציון ולארץ קדשם, נניח על קרן הצבי ונקנה בעדו אקציות מאיזה חברה-קולוניזציה. אנחנו נשלח יד, למעול בכסף הקדשים הזה, אשר מסרו לידנו למטרה נכבדה, ונוציאהו לעסקים פורחים באוויר ונסתפק כמה שישארו בידנו אקציות לצור על פי צלוחית! ה' ג"ב מבטיחני, כי טובה כפולה ומכופלת הצמח לנו מזה, ראשית נעשה "עסק טוב", כי האקציות יתנו דייוידנדין טובים ונמצא ריוח הגון, ושנית הלא עי"י יעלה בידנו לעמוד בראש מוסד לאומי גדול ולנהל את החבורה-האוגנדרית ולשמור עליה, כי תהיה מדינית. ננסה נא להביא בחשבון את הטובות האלו:

המעט הראשון, כלומר "עסק טוב", מספיק הוא לדעת ה' ג"ב לבני עמנו עם-המסחר. למהר ולהסכים לכל אשר ידרש ממנו. יפן נא מר ג"ב אל ארירי-הכסף בעיר מושבו, אשר בהריחם מרחוק ריח "עסק טוב" מהרו לאחוז בו בשתי ידים, ינסה נא להציע לפניכם את האקציות של החבורה ההיא, ובלי תפונה יקבל תשובה, אשר תקטין מעט את מדת האופטימיזם שלו. אבל נניח רגע אחר, כי באמת ימצאו המיליונרים, כי עסק טוב הוא לפניכם, כי ישא להם פרי למכביר אחרי עבור כמה עשרות שנים, וכדאי לפניכם להשקיע עתה הון רב, למען יראו אז ברכה במעשי ידיהם. אבל האם יש גם לנו רשות להשקיע כסף המוסדות הלאומיים, מבלי אשר נראה בו סימן ברכה ימים רבים, לשם "עסק טוב" שלאחר זמן רב? ואם במשך כל העת ההיא נחוץ יהיה לנו כסף למטרתנו יהיה אוצרנו ריק — אקציות תהיינה בו. ואף אם תשאנה בסוף האקציות פרי כהבטחתו ויעלה בידנו למכור את האקציות לאחרים, הלא אז תעבור בהכרח גם הנהגת עניני הישוב לידי אחרים ואז נחטיא את המטרה השנית — והיא העיקרית בעיני ה' ג"ב. ומי לידנו יתקע, כי גם האחרים הכאים אחרינו ינהלו את הישוב ע"פ רוחנו? ומי יודע אם לא תתהפך הנהגה ממדינית לפילנתרופית ומלאומית לאסימילטורית, ואז תחת לתקן עוד נקלקל ובאחריות שלנו וכמיטב

כספנו ובחתינו נבונן מושב ומקלט להאסימילציה. כאשר יצליח הרעיון (כי רק אז יהיו קונים על האקציות ולא קודם) יקצרו מתנגדינו ברנה את אשר זרענו אנחנו בדמעה ובזיעה אפים! מבירת האקציות היא איפוא כאמור דבר בלתי אפשרי כלל, ובעל כרחנו תהיינה האקציות קנין הבאנק שלנו לצמיחות! פערעשפעקטיווא טובה ונעימה!

הטובה השנית, אשר תצמח לנו, לפי דברי ה' ג"ב, כי נעמוד בראש מוסד לאומי גדול ותהי לנו ערובה נאמנה, כי יתנהל שם הכל ברוח-לאומי ועל יסוד פוליטי, גם הטובה הזאת לא יגדל ערכה בעינינו, כי בנוגע לרעיון-הלאומי באוגנדה אין אנחנו ציוני-ציון מאמינים ואדרכא נחשב זאת בעינינו כהתנגדות גמורה לרעיון-הלאומי ולהאידיאל-הציוני. אך גם אם נאמין בזה, כי בהשקיענו את רוב כספנו ונכזבו כל כהותינו על מ"א, אז יעלה בידנו להשיג, כי רוח לאומי יהיה שורר באוגנדה; גם אז היינו מתנגדים בכל עוז לזה, אשר לכמה עשרות שנים נהיה משוללי-היכולת, להביא בכסף מוסדותינו תועלת בא"י ולקרבתנו אל מטרתנו הנעלה בשביל הרוח-הלאומי באיזה קולוניא שתהיה, אשר עודנו מוטל בספק גדול. ה' ג"ב אומר, כי בקריאה בעלמא "ציון ציון דוקא ולא ארץ אחרת!" בלי מעשים לא נשיג מאומה.

כזאת תמימי דעה אנו עם ה' ג"ב, אבל אין איש מאתנו, אשר יאמר, כי בני חורין אנחנו להבטל מכל עבודה ולשבת בחנוק ידים ולקרוא "ציון ציון!" בעיני ה' ג"ב וההולכים לשיטתו נקראת עבודה רק עבודה פוליטית והשאר הוא בעיניו בקליפת-השום, וע"כ אם לא לעשות לע"ע פוליטיקה עם ממשלות עלינו להיות במלים מכל מלאכה. אבל אנחנו הציונים הפשוטים, אשר הפוליטיקה היא בעינינו לא כמטרה בפ"ע, רק כאמצעים, להשיג את מטרתנו, יודעים, כי רבה מאד העבודה לכל אחד מאתנו לפי כחו ויבלתו, ולא עבודה אחת לנו, כ"א עבודות שונות, הנכללות אצלנו הציונים תחת השם "פעולות-ההוה" ואם רק נאזר חלצינו ונתאמץ בכל יבלתנו לעבוד בכל ענפי "פעולות-ההוה", אז בלי ספק תצמח לעמנו ולרעיון-הלאומי תועלת ממשית הרבה יותר מאשר כמדינה החדשה, אשר רוצה ה' ג"ב לזכות אותנו בה ואשר ממנה יקוה תוצאות כחות חדשים חזקים ובריאים תחת תנאי-חיים נאותים וטובים. ה' ג"ב לא הודיענו דעתו, למתי הוא מחכה לעזרת הכחות החדשים החדשים ורעננים והאלה לתכלית שיבת ציון, הלא בכל אופן לא כמרס תהפך הארץ השוממה לארץ זבת חלב ודבש, ולא כמרס יתישבו אחינו על האדמה החדשה ויחיו בה חיים של שלום ושלוה, עד כי מצבם, גם החומרי וגם הרוחני יוטב, ובכל אופן לא לפני עבור

על פני במרוצה, כמו יודע הוא עבירת רוחי ונפשי בחלה בו, בצלצוליו ובזמזומו, שהוא משמיע. "אתכבד!" — מפתיעני קול בלתי זר אלי — "מה זה העמקת לחשוב?" — מוסיף הוא לשאול אותי, בראותו, כי לא שמתי אליו לב. "אין דבר" — עניתיו. "היודע אתה?" — מוסיף הוא אלי ובה-צחוק חלשה מרחפת על שפתיו הלבנות — "כי עוד היום אקח ברכת פרידה ממך". אנכי בהיותי תפוש כלו בשרעפים, הבטתי אליו בתמהון לשמע דבריו, אבל ברגע זרתי את גורלו ועצבי הזדועו. "אבל, ידידי, מה נובל תועיל" — נסיתי לנחמו ולדבר על לבו. מבלי התבונן על דברי, הוא מוסיף — קשה מאד להסתגל אל המאורעות השוללים מנוחתנו וממששטים נקודת מטרותנו", ואנחה קורעת-לב מתפרצת ממעמקי לבו — "לא ידעתי עד כה את מרירות החיים וצער העולמי הגדול; כנראה אך בשאול נמצא מרגוע". מתוך שיחה זאת נפרדנו בכרבות מאלופות וכנשיקות חמות, כמו נתאכנת, לא יבלתי למוש ממקומי ואכיש אחריו עד העלמו. רעי זה היה מאושר לפניו ועתיד מכריק היה נבון לפניו. כבר הצליח לכונן לו מצב איתן בחיים ובדמיונו העשיר תאר לו חיי עדנים ושלות השקט בלי מפריע. אבל המקרה אכזרי הוא ואין רחמים לפניו. הוא עמד על הבחירה לצבא ומרפיון כריאותו

למכר. התבוננתי עליו ואכירהו היבף. מעיהמו עליו וראות עיני נדלחה. זה כבר יודע אני את האיש הזה שפגשתי, והוא מצא מחית ביתו בכבוד ממסחר התבואה, ששלח בו ידיו מנעוריו, וידו השיגה לעשות לו יד ושם בעירו ב. מסבות ידועות הוכרח לעזוב את ארצו ויאמר לנסוע לאמריקה "לעשות חיים" שמה. כמובן, מכר את ביתו פחות משווי ומהכסף המעט, שקבץ על ידו, השאיר חלק לאשתו ושני בניו, שהותיר לע"ע, עד אשר יכונן לו מעמד כאמריקה, בעיר ב. ברוסיה, וחלקו השני לקח עמו. מביתו נסע מלא תקוות מזהירות, אבל כל תקוותיו הושמו לאל כבואו לפני שערי אמריקה. שם השיבוהו הרופאים על עקבותיו באסרם עליו את הבניסה מסכת אי-בריאות. רע ומר גורלו! כספו המעט הלך תמס, ובלי תפונה, גם ב"ב, אשר לא יכל לשוב אליהם, סובלים מחסור ועוני... בעד הפרומות האחרונות, שנותרו אצלו, קנה מעט הפוחים והנהו סוככ עמהם ברחובות שש—ץ ומבקש מכל עובר, כי יקנה אצל "רוסי אומלל" תפוחים "מצוינים". הוא זוכר את אשתו וילדיו ולבו מתמוגג בקרבו כדונג. הסער-העליצותי, שמער בקרבי לפני רגעים, כבר קם לדממה וסער קטב ירש מקומו. הסער נושאני הלאה ואנכי הולך וטובע במצולת הלחץ והרגשות מעיקות רובצות על לבבי. האוטומביל עובר

ממני! אני נוכח בזה, כי משפטי: "שבלם בלי יוצא מאושרים בעולם", מוטעה מעיקרו; הכרחי אי-ברורה ואך בדמיון והתפעלות חיצונית יסודתה. גם מרי-נפש, המטובעים במצולת ים של יסורים, נמצאים ברחבי חלד, ואולי מספרם רב יתר מהעליונים המוצאים את עצמם מאושרים. אני שומע נמנום הלש ורפה תחת תקותי לקבל מהם מענה על ברכת, ואלמלא פגישה מבטינו והכנת ראשם, כי אז דמיתי שלא זכיתי למענה, מהם. נבר בהם, כי לא הסתכלתי בעולם הסתכלותם. איזה קרע נעשה בנפשי; לבי מתכוץ, רעיונות חדשים לגמרי מתחילים מתרקמים במחי; רוחי הסוערה נעשה מתונה ועיני, שהסתכלו מסביבן למרחקים, מביטות עתה ישר כנגדו ואני מתהלך הלאה. כמו להקניטני או למען הורני דעה משונה משפטי המהיר, שחרצתי לפני רגעים מספר, אני פוגש בבעלי פנים חורים וצנומים בלי טפת דם רענן בעורקיהם ובלי גצוץ חיים בעיניהם המורדות והמשליכות מכמים אלבסונים מפיקי מרירות. למראיהם הנני נשקע בהרהורים נוגים וחושב בלבי: לא בים צהלה, — בים-עני אני חיי... לבי דופק במהירות, כמו מפחד נסתר המתעתד לבאני. לא רחוק ממני משרך דרכו בכבודות גו צנום, בפוף ומכוץ לבוש כלו קרעים, על רגליו נעלים משולאות ויבשות המקרצפות את רגליו השחופות ובידיו סל הפוחים

יובל שנים. — ספק גדול אם ה"כחות החדשים" האלו — אם באמת יצמחו כאלה על אדמת אוגנדה — עוד יבואו עזר להרעיון הציוני. כי אחינו, אשר יתאחו שם ויסבלו עמל ותלאה מרבה להביל כמה שנים ויהחילו לראות כסוף סימן ברכה במעשי ידיהם, המה לא ישאו עין ציונה. אחרי ביאם אל המנוחה ואל הנחלה, אשר חבו להן ככליון עינים ימים רבים, יאבו, הם או בניהם, לקצור ברנה את אשר זרעו ברמעה ובזיעת אפם ולא ישאפו לארץ אבוהינו. (סוף יבא).

ישכר בעריש יאהר.

מכתב גלוי למורי שפת-עבר בכתב-ספר בגליציה.

אחי ורעי הנכבדים! הלא ידעתם, כי מעת שהתפשטו ההמצאות החדשות בעולם הוקלה כל מלאכת חרש וחושב, כל איש מהיר במלאכתו יבא בתחבולות אל מטרתו בדרך קצרה. ופי פתי שיסע בעגלה, המפרכת גופו של אדם, בדרך שיוכל לנסוע ברחבה כמרכבת הקיטור, וכל ההמצאות והתחבולות אינן די להם וכל בעל האומנות השונות מהאספים לפרקים, להקן עוד ולשכלל. ולא לכך בענפי משלח-יד יתאספו העוסקים בהם, להועץ איזו הדרך הישרה שיבירו להם בעבודתם, כי גם המורים של למודי חול — שיש להם ספרי גמור קבועים לכל מדרגה ומדרגה, המחוברים מפרגונים מוכחים ומאישורים ומחירם מצער, — יתאספו ככל מחוז ומחוז מדי שנה בשנה, להועץ על שטת למודם, לנהלה כפי צורך המקום והזמן ואין אחד מהם ריאה בזה פחיתת כבודו בשמעו לעצת רעהו. ואנחנו מורי בה"ס לשפת עבר, שאין לנו ספרי למוד קבועים וכל אחד יורה כפי בינתו ובשרונותיו, כלנו חכמים, כלנו נבונים בעינינו ואין איש שם על לבו להתאסף עם חבריו ולהועץ יחד איזו השטה הישרה, שנכור לנו לפי רוח העת הזאת, ששפתנו החלה להתפתח בתוך בני עמנו. כי השטה הישנה, להשתמש בתורתנו לחומר למוד שפת עבר קשה מאד, יען כי ספריה אינם ערוכים ומסודרים כספרי למוד, המוליכים את התלמידים מן הקל אל הכבד וביותר בתרגמנו אותה לשפת אשכנז, שגם היא שפה זרה לילד בארצנו. ספרי השטות החדשה, בלי למוד בהבי קדשנו לא יספיקו לכדן לגדל בנינו ברוח הורהנו ושפהנו ורק אם נאחד שטה פרגונית עם למוד תורתנו, אז חפצנו בידנו יצלח, לגדל בנים נאמנים רד', לעמנו ולשפתנו. לכן עלינו להתאסף פעם אחת מדי שנה בשנה לעיר הכירה לבוב, שכל מורה יחיה דעתו בענין הנכבד הזה, ונחכה שראשי כתי הספר

יתמכנו לבצע מומות לבכנו, לעשות הטוב והישר לכבוד ולהפארת בית ישראל. חברכם המוקירכם, עוזר קעניג. מורה ביה"ס בגראדי.

דרכי שונאי ציון.

שונאי ציון הפיצו שמועה, כי "ציוני נלהב", הפרופסור היימאן מנאזער, כתב בספרו "דאם ער-וואבען דער יודישען נאציאן", כי על הציונים לרכוש מכש אחר, חדש, על הדת הנוצרית. שונאי ציון נפלו על המציאה הזאת, בעל איצר יקר וימהרו לכשר כמחנה: נגלה עון אפרים, הציונים המה מסיונרים. הנני מוצא לנהוץ לפרסם את החנפים ולהודיע, כי ככאזעל אין "ציוני נלהב פרופסור היימאן", אבל נמצא ככאזעל נוצרי מלידה ומכטן פרופסור העמאן והוא הוא מחבר הספר "דאם ערוואבען דער יודישען נאציאן". הפרופסור העמאן לא לקח מעורו חלק בתנועה הציונית, הוא אחד מראשי האגודה המסיונרית "יודי ישראל" (איזראעלס פרינדען) וריב לו את הפרופסור הילטי ("ג"כ אחד מראשי האגודה ההיא) בדבר הציונות. זה האחרון היא מתנגד הציונות ולוחם נגד הנועתנו ביחד עם ידידיו ואיש בריתו, אשר היה אחד הרבנים הגדולים במערב אירופא ואשר בעל "הפלם" בנה אותו בשם "הגאון הצדיק" (כרוך שפטינו מענשו של זה). הרב הזה ערך מאמרים סואנים ברעם ורעש נגד הציונות בה "איוראעליט" המאינצי, כי הציונות מסוכנה היא לדת היהדות (וסופו הוכיח על גודל חרדתו לתוה"ק) והפרופסור הילטי לחם נגד הציונות (בספרו השנתי "פאליטישעס יאהרבוך"), כי ראה כהציונית סכנה עצומה להמשלחת הנוצרית. ולעומתם עמד הנוצרי הפרופסור העמאן, לצדד בזכות הציונות כפי השקפתו המשוכשה, ומצח אשה זונה להצבועים שונאי ציון, חבריהם של הרב הנ"ל ושל הכמר הילטי להגיד למי שאינו בקי, על המיסיונר העמאן כי ציוני נלהב הוא. ובכלל אשאל להמי: מה לכהן כביה"ק? מה ל"סופרים" בעתונים של רבנים ולספרי מיסיונרים, הככה בקיאים הם גם ביתר הספרות הנכרית?... והכל רק למען הלחם בהציונות, ינכנו דרכי שקר, ישנו את העמאן להיימאן ומנוצרי מסיונרי לציוני נלהב, למען הולך שולל קוראים המימי דרך. — אקוה כי אחינו הישרים בלבבותם ישפטו מהדברים על השאר וידעו את דרכי שונאי ציון יאת התחבולותם.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. ביום א' שבוע זה היתה בחדר הקהל הישיבה הראשונה תחת יד הנשיא החדש ד"ר שמואל טילעס. על סדר היום עמדו מלוא מקום שילשת הפרנסים הנפטרים (ד"ר הורוויץ, ה"ר יואל בוימינגער וה"ר ברוך אייכהארן) ובחירת משנה שני לנשיא תחת ה' אייכהארן ז"ל. תחת שני פרנסים נפטרים נבנסים עתה שני הקנדיטים מהבחירות האחרונות, שרכו עליהם הדעות אחרי הנבחרים, המה חבר הועה"פ הציוני ד"ר ל. גאלדוואסער ויועץ העיר הרב הגביר ה"ר יהודה בירנבוים ותחת השלישי ישנם שני קנדיטים, שהיו הדעות עליהם שוות, המה ה"ר מאיר פריימאן וה"ר צבי אלימלך גראס. על שני אלה נעשה גורל ויצא הגורל על האחרון. כזה נשלם מספר הפרנסים. מספר הציונים בתוך פרנסי הקהלה המה עתה חמשה. לענין בחירת המשנה הציע הפרנס הציוני המשביל העברי ה"ר סיני פעלץ, להשיט את הבחירה עד שיכנסו הפרנסים החדשים, למען ישתתפו גם הם בבחירה. כזה נחלקו הדעות. הפרנסים מסרו דעותיהם בפתקאות ותרבינה הדעות להשמטת הבחירה. הצעת מר פעלץ התקבלה. לענין בחירת יועץ בה"ס (במועצת בה"ס בקראקא יושבים שני יהודים, את האחד תמנה הרשות והוא הפרופסור ראזענבלאט ואת השני תבחר מועצת הקהלה) הציע מר פעלץ הצעה נחוצה לבחרו מיד. על זה ערער ה' אברהם מרגליות באמרו אחרי שנשמטה בחירת המשנה הנחוצה, תשמט גם

בחירת הציר למועצת בה"ס, שאינה נחוצה עתה. הדעות נחלקו ואחרי נבית הדעות בפתקאות נמצאו הדעות בעד הצעת ה' פעלץ י"ד ובעד ערעור ה' מרגליות מ'. הנשיא ד"ר טילעס נבחר מיד פה אחד בתור ציר הקהלה למועצת בה"ס. אח"כ נשא ה"ר טילעס מדברותיו וידה על בחירתו לנשיא הקהלה ויבטיח, כי יתאמץ ככל כחו, לעמל הועלת הקהלה כשרונות הנשיא החדש ומדותיו הטובות וחונכו היהודי הנם ערובה נאמנה, כי יעלה כידו לנהל את הקהלה להועלתה ולכרבה כעיר ואם בישראל בקראקא. — כהב בקשה הגיע אל ראשי הקהל חתום בידו האדונים ה' יוליוס עפשטיין וכנו ה' מאדאוש, ד"ר שמערינבאך, ה' ישראל כהנא, אברהם לינדענבוים, ה' גרשון באזעס וה' קארל רימלער. המה דורשים, כי ישונה סדר הבחירה לחדר הקהל: להנהיג מחליקה כללית לבוחרים, כי לא רק רמשלמים מס הקהלה יהיה משפט הבחירה, כי-אם לכל חבר הקהלה, שמלא לו כ"ד שנה, היתה הזכות לבחר כמחלקה חד היות פרנסים אחרים. הבוחרים מברחים לכא בעצמם למסיר דעתם ולא ע"י שליח. לדיינים ולשובי"ם לא היתה דעה בבחירות כמחלקה הראשונה בתוך האינטליגנציא, כי הם הלויים כרעת ראשי העדה. בדבר הפטיציא היות חלוקת הדעות בעיר. על החפץ לקחת מיד פקדי הקהלה את זכות בחירתם בתוך האינטליגנציא חילקים הכל, אם גם בקהלה יהודית לא יהיה יתרון לה"ח נושא משנה בקרבה, הן זה כיוון התירה שאין כמותו ופלא על שני היהודים האחרונקים, שהיו בחתומים, שהסכימו לבקשה היה. מדוע אין איש רוצה לקחת מיד פקדי המאניסטראט את זכות האינטליגנציא-ציא. — הפרנס ד"ר אדער הרציאעל אדות כית-החולים היהודי, ביה"ח הזה הוא כאחד בה"ח הגדולים באי-רופה, ערוך ככל מבשריו הרפואה והחירוניה ויכול להיות למופת לכל בה"ח אשר ליהודים. החלט למנות שלשה פקידים כמחלקת חולים שאין להם תקנה. נ. קראקא. בערב יום ג' שבוע זה היתה אספת בוחרים יהודים בלשכת המסחר פה, בשמינים איש מחשובי קהלתנו השתתפו באספה, שתכליתה היתה קביעת ועד לבחירות יועצי העיר, שתהיינה בסוף ח"ו. בראש האספה ישב ה' דאמנער. בראשונה נשא מדברותיו העסקן הציוני יועץ העיר ה' יעקב יוד קיעוויטש ויתאר את פעולות מועצת העיר במשך הקאנדיט האחרונה וביחוד את המעשים לטיבת היהודים. כשהתגלות ראשי העיר קבעה קופת החסכון סך שמונים אלף בתר לבדק ביה"כ"נ הישן הבנין התיק, שקראקא מהפארת בו. ה"ר דפאל לאנדא כאר את צרכי היהודים ודרושותיהם מאת מועצת העיר וידרוש מאת ראש האזרחים, שהשתתף בעצמו באספה, לבאר יחסו לצרכי היהודים. ראש האזרחים דרש רדשה ארוכה ויפה ויבדר את פרונרמת העבודה שלו לעתיד ויבטיח הרבה תקונים נכבדים לעיר ככל מקצועות הכלכלה. על שאלות ד"ר לאנדאענה, כי הוא חושב רק טוב ליהודים ואין לפניו כל הבדל בין נוצרים ויהודים ונכון הוא לעשות כל מה שביכולתו לטובת הכלל היהודי והיחירי. ה"ר פייפער דרש שימת לב לחנוך יהודי ועברי. — אמש הטל הגורל על חצי יועצי העיר היוצאים. יאלה היוצאים ע"פ הגורל: מענדעלסבורג; ביאליק; פרופ. דאזענבלאט, מיעדניאק, ד"ר זיינפעלד, שמעלקיש, ד"ר פריהלינג; סמאנושעווסקי, סענדימיר, שאמקאווסקי, גראף וואדזיצקי; שווארץ, ד"ר פישלער, דראזדאווסקי, סוסקי, קאסאנוצקי; פרופ' יארדאן, מאטשעלאווסקי, סאלטיסקי, פרידליין, ד"ר ספיר, פרופ' ציכולסקי, סארע, קאי. דימלער וכאזעס התפטר מעצמם.

כרוב. ביום ב' של חוה"מ נאספו אנשי חברתנו "דורשי שלום ציון" בבית החברה בשעה הששית אחר הצהרים לשמוע מנשא מאת חברנו הנכבד מר יוסף פיליב, ע"ד מסעו לארץ ישראל לפני החג, עם השירא הראשונה. הוא תאר לפנינו את אשר ראה בעיניו בארצנו הקדושה ובמושבות "ראשון לציון", פתח תקוה" וכו'. אח"כ יושבים שמה שלשים ושקמים, עובדים את אדמתם בחפץ לבם ורואים פרי טוב בעמלם. — הבית היה מלא מפה אל פה, וכל השומעים, ציונים ואינם-ציונים היו כלם שבעי רצון ופה אחד אמרו: אשרי עין ראתה כל זאת. — ממחרת ג' דחוה"מ התאספו שנית כל אנשי חברתנו להתוכח ע"ד ציון ואוגנדה, היושב בראש מר יעקב שלמה פיליב, משנה לנשיא, פתח את האספה בדברים קצרים, ונשיא חברתנו מר בעריש יאהר תאר לפנינו בדברים חמים ונמרצים את חבת ארצנו, וכי ארץ אבותינו הוא פוריה, למלא די ספוק יושביה, ואין לנו לבקש ממרחק במזרח אפריקא מקום מקיט לב"י. בראיות כרורות ובדברים היוצאים מלב הוביח, כי אונגדה היתה ח"ו לנו לאבן נגף ולכשול לרוח היהדות ולהחיות הלאום, וכי עינינו להתאמץ בכל יכולתנו לעבור עבודתנו, אך על כסים הבאזיל, כאשר

נתנה לו חפשה לשנה עד ימי הבחירה השניה; ועתה נכתב לעבוד בצבא. "ביותר יגדל כאב לכבי" — אמר אלי במרס נפרד ממני — "בזכר, כי שונאי חנם הגיש דלשוריא עלי". מחר הוא נכון לאחו דרכו בדר וגלמוד. ה! אמלל!!! מחשבות עצב מכלבלות את מחי וסכבירות עלי ראשי, עננים שחורים מכסים את אופקי. נפשי, שזה לפני רנעים היתה מלאה שמחה-עולמית והתפאר בהיותה, מתעטפת עתה כתוכי ותמוג בצרתה. מה נוראים החיים וחזיונותיהם המרנדיים! אך עמל ואון, אך המה השלמנים בתכל! אני מתהלך הלאה מלא פסמיות, האוי" נאלח, בכר ועב לנשימה, השמש מסתכלת בעינים בוערות כלפידים אל "העמק העבור" ומפיצה אור על חמס שוכניו ועל תבליהם, למען הגדל חשכת הלב. הארמונות הנבוהים מפיצים עלי אימה כפראיותם וכמי אומרים לכסותני ולבלעני חיים. הפנים עם העינים הצוחקות, המשתקפים מבעד לחלונות, דומים בעיני לשרי-שחת השמחים לאיר-העולמי ומפיצים זועה כצחוקם הפרוע... לא כים-צהלה אני שוחה, אך כים-עצבין; לא דגים עליוזים לפני, כי-אם תולעים ויצורים נמאסים, השוכנים ברפש, כוץ משכנם, בעלי נפשות רצוצות. עננה כהה וכבדה בעפרת עולה ומכסה את רוחי ואני שב הביתה סר זועף שקוע בהרהורים נונים... מרדכי רוב ראבינאוויץ. משרוניץ.

גדולים וחניות רבות, וכאשר אך אחזה האש בבית הפרופינאציון נבקעו פתאם כל בקבקי ה"ש הרבים ברעם וברעיש נורא וזרם ה"ש הנובע שטף בכל השיק ובל האנשים שעמדו בחוץ נצרבו, כי אחזה האש בכנדיהם, מראה נורא היה לראות את האמללים. ברוב עמל הצליחו להצילם מכליון. הנפשות שנצרכו הנם שוככים על ערש דוי, כיניהם נערה אהה מסוכנת. מענדל שלאסבערג.

מכתב מוויין

במוצאי שבת שעברה נגמר בכ"ד המשבעים פה משפט הוגן הנוצרי קליין על אדות הרגת בעל הבית הזקן הנוצרי סיקארא. המשפט הוא משפט סנסציוני, שבמהו לא היה פה זה זמן רב. העתונים היוםיים הודיעוהו בכל פרטיו והקוראים, הצמאים לחדשות מעוררות את העצבים, כלעו כל המלה בהאזה משונה. היכל המשפט היה מלא כל ארבעה ימי המשפט נשים שאננות, שבאו להרוות צמאונן להענגים בזמן "השמש" הזה, שאין בו לא משמחות הקארניוואל ורא מחדות מקומות התרופה. כח מושך מיוחד היה למשפט הנפלא הזה מכמה בחינות, דראמא חי וקיס שחקו המשתתפים בו לפני המון הנאספים, כי היה המשפט מקרה טפוס, מתאר את כל חיי הדור, חמאותיו, עליונותו ואשמותיו. גם אימנים מצוינים כזאלא ואיבסן לא יכלו לברות בכח דמיונם דראמא לקוח מן החיים ומגיד לדור את כל עוונותיו ושחיתותיו, כמשפט הזה. יגיד המפרקה הערום, עמי ילא לתאר את הדבר כערכו. — פראנ-צ'סקא ברין היתה אשה זונה פקחית ובעלת כשרון בלתי מצוי, בימי ילדותה היתה "יתומה" חיה (כפי הנראה ממזרה, ממשפחה רמה ונשאה) ובבית נזירות גדולה והחונך ותתכונן להיות נזירה. ויהי המנוח צר לפניו, רוחה שאף לגדולות, ותברח משם ותהי עויבה לנפשה, בלי קרוב וגואל. גורלה המר הזה עשה אותה לזונה ותארוז לאנשים רבים ושונים ותלכדם כרשתה ואת כלם רמתה ובהחבלות נפלאות הוציאה מידם כסף ותעזבם והארב לאחרים. בסוף נחמה על מעשיה ותחלם להתחיל חיים מסודרים להנשא לאיש ולהיות אשה ישרה. במודעה בעתונים התודעה אל בעל בית-חרשת כלי נחשת והבטיחהו נדה עשרים אלף ר"כ והנשא לו. בעלה, היינריך קליין נמצא או כמצוקת כסף, הנושים לא נתנו לו מנוח ויואת לקחה ולחכנות בכספה. מאין לה כסף נלחצה להמשיך את חייה השוככים גם אחרי חתונתה והרמה את בעלה ותקה בי יצלה בידה, להשיג את הסך הדרוש לה מידי עונביה. בסוף לכדה ברשתה את בעה"ב סיקארא הנ"ל והזמינהו את ביתה בערב יום 3 באוקטובר 1904, ואת בעלה שלחה בתואנה מבייתה. עם הזקן התנתה, כי יתן לה אתן שלשת אלפים ר"כ וכאשר מאן הזקן לה, חנקה אותו בשנתו והמיתוהו והקח מכיסו את מפתחותיו והלך לביתו והגנוב את כל רבושו בכסף ובשמרי-עדך. הפגר שכב בביתה שלשה ימים, ואת בעלה ההם לא הניחה להכנס אל החדר בתואנה. כאשר נגד פחדה ברחת עם בעלה פאריזה ובדרך גלה לו את עונתה. בפאריז נתפשו ויבאו ויזנה ועתה היה גמר הדין, אשר בפרטיו המתמיהים נתן לכל יושבי אוסטריא ענין רב לענות בו. סוף המשפט היה כי פראנצ'סקא נדונה למיתה ובעלה למאסר קשה שמונה שנים. לקוראים יהודים אין לכאורה כל ענין במשפט הכסובך הזה, כי לא דרכיהם דרכינו. לנו אין ממירות באלה, אין נזירות בורחות, אין זונות גאות כאלה, אין פילגשים ואין רוצחים. אבל יש אצלנו מלוי ברבית, אנשי בצע עוכרי עמם, העולים במקום שאין זורעים אותם". ודבה כפי האנטיסמיטים פה, שאיש יהודי גרם את כל השערוריה ודמי הגואף והנאופת הנ"ל על ראשו יחולו וגם היא בעצמה גללה — במכתב, שבתבה מפאריז — את כל האשמה על ראשו וגם זכמה, להעליל עליו את עלילת הרצח. בי לא הצליחה בעלילהה גרמה רק מבוכהה הרבה ופחדה, כי לא יכלה עוד בצרת לבה לצמצם את כל כח ערמהה ומסמהה. הפבריקנט העשיר היהודי יוסף בויער היה נושה בקליין כסף ולמען יהיה כספו בטוח הוסיף לו עוד סכום כסף כסוים וייסד לו פבריק עם שוהף וגם הוא היה שוהף להם ויושב שמה יהודי אשה, נהלה את העסק, וייעץ את קליין הרוק, לשאת אשה עשירה. כאשר בקש קליין לשאת את הזונה הנ"ל, הביר היהודי מיד, כי רכאית הוא ולא נתנו לקחתה. קליין לא שמע בקולו ויקחנה. עתה התחיל בויער להציק לקליין והכרמה נגלה, כי אין לה נדן ותאמר האשה להגם כיהודי. החבלה היתה ערוכה, להזמין את בויער לבית קליין ושם כקשה להביאו בערמה במצב מצוקה עד שיהיה אנוס למחול על חובותיו או להרגו שם. בויער היהודי הרגיש בדבר ולא הלך. במכתביתה

אשר כתבה אליו, הוא מדברת רק עם אלקים, היא מרימה את דעה הנוצרית ומשפילה דת היהודים ובמכתב האחרון מפאריז היא שופכת עליו כל חמתה ומקללה קללות נמרצות ומעלילה עליו בעוונה מצחה עלילת הרצח. בויער וראפאפארט — מנהל העסק של קליין — נרחו לחוץ לארץ לפני המשפט ואם נתנו פתחון פה לצורחינו, לשום באמת את כל האשם על ראשם. לנו יוצא מוסר השכל מזה, לראות מהו פרי עסקי הכסף עם נכרים, שעושים עשירינו אנשי הבצע. כשאנו לעצמנו עלינו להודות, כי לולא עסק הכסף של בויער לא היה באמה הדבר בא לידי כך. כי בלי כסף לא היה קליין בונן לו פבריקה ולא היה לוקח זונה, "עשירה" לאשה. ח"ב נותנים עשירינו המלויים כרבית ביד צוררינו להכותינו.

האנטיסמיטים מושלי וויין הבירה עשו את אשר זממו ויחליטו ביום ו' שעבר, לאסור את השחיטה בוויין, משום צער בעלי חיים". כנסיון מר מאד עמדו שני יועצי העדה היהודים, גאלדשמידט ועלטבאגען, שבתור שליחי היהודים היה עליהם להגן בעד השחיטה והאנטיסמיטים לעגו להם, כי המה אינם מאמינים בעצמם בצד השחיטה והם אוכלים בשר החזיר ואין להם רשות להלחם כעדה. נסיון קשה היה, כי הנוצרים הליכרלים, המשבעים ועומדים להתנגד בכל דבר לשונאיהם האנטיסמיטים התנגדו גם בזה וממילא היו גם היהודים האלה אנוסים להגן על השחיטה. גאלדשמידט הביא תעודה מאת הרב ד"ר גידעמאן, כי אין בשחיטה כל צער בעלי חיים ואסור השחיטה הוא העברת ישראל על דתם או גזרה, שינורו היהודים מן הכשר. כיעלאהלאוועק הראה את בקיאותו בתורה, כי ע"פ התורה על היהודים לשרוף את בשר הנבלה והמרפה. אלו עשו היהודים בן, היה מסכים לשחיטה. אבל המה מוכדים את הנבלות והמרפות לנוצרים ועליהם לאכול את הפגול ליהודים. ודרך אנב הבטיח כי אין האנטיסמיטים נלחמים ביהודים על אדות דתם, כי אם במולדתם מונחת רשתם. הליברלי קלעבינדער הוביח, כי מנקודת המצב המדעי השחיטה היא הקלה בכל המיתות לבהמה, כי כאשר תשחט הבהמה יאבדו חושיה והרגשתה מיד בג' סקונדים, כאשר יתחיל הרם להתרוקן מן המוח ואין הבהמה מרגישה כל צער. המיתות הקלות האחרות יגרמו צער יותר. לא צער בעלי-חיים הוא איפא סבת הגזרה. מעם השחיטה הוא, כי לא יאכלו היהודים בשר רק מבהמות בריאות לגמרי, אם אין לנוצרים חוק כזה, היהודים מה כי ילינו עליהם? ומי זה יצוה את הנוצרים לאכול נבלות? לבוף את היהודים לעשות במעשה הרוב הוא זדון ורשע וביחוד אין זה סבת השנאה ליהודים, הסבה היא האוהה השררה של אנטיסמיטים אחרים. הבמר לאוקס ענה גם הוא חלק, כי לא התורה צוה את השחיטה, כי אם הרבנים ברו אותה. הלכ-דלי ד"ר היין המליץ על היהודים, כי אין השחיטה בזיון לנוצרים, כי הלא אין היהודים אוכלים מן הבהמה רק החלק הגרוע, מצד הראש ולנוצרים הם מניחים את החלק היפה, מצד האחורים. מן הדין אין ביד העדה לאסור את השחיטה, שהיא מן התורה. גם נוק יהיה לעיר וויין בזה, כי כאשר לא יוכלו היהודים לשחוט בוויין, יביאו להם בשר מן החוץ. גם ע"ד "האחדות" היהודית בא הרבור וקולות נשמעו, דרייפוס! "הילונער"! היותר מענין בוכוח הנמרץ הזה הוא נקודה-מצב הסוציאליסטים, מגני היהודים, המבטיחים בכל עת את היהודים, כי אין צורך ליהודים בגאולה מיוחדת להם, כי כאשר אך יגיעו המה לשלשון, מיד יגאלו גם היהודים מיד כל לוחציהם וינצלו מכל צדה ומצוקה. לזכרון הכתב זאת לדור אחרון בדברי ימינו, כי הסוציאליסטים במועצת העיר וויין התחברו בענין אסור השחיטה אל האנטיסמיטים ויסכימו לאסור ליהודים את השחיטה משום צבע"ח. והסוציאליסטים שוהמאיר וניימאן בארו כהכמר, כי אין השחיטה מצוה מן התורה רק הרבנים ברו אותה, למען הרבות הכנסות הקהלות. אלה גואליך ישראל!

מכתב מרומניא

ביום א' הבע"ל ב' אייר יפתח פה גן-ילדים עברי לנערות תחת השגחת ברת לאה סג"ל מנהלת ביה"ם לנערות, קולטורא" פה. כנות ישראל ברומניא לא הבללנה מרעותיהן הנוצריות בהתהלכן בגנים ובפרדסים, לבתי תיאמרות וקרקסאות, משי ורקמה תלבשנה ובשפת רומניא הדברנה ירק זה הוא כל ההכרל ביניהן, שכנותינו הבינה לצור מחצבתן ופניהם יחורו בשמען את השם "יהודית" והעלמות הרומניות דבקוה בעמן ובדתן; וכל זאת מהערך החנוך. בת ישראל בהיותה קטנה,

הציונות שואפת לתחית העם העברי בארץ מולדתהו ההיסטורית. אחריו דברו מר בארד ומר הערץ לאיגודה, ומר טינגער לציון. הוכוח נמשך עד הערב. ביום אחרון ש"פ בשעה 4 אחה"צ היה המשך הוכוח. מר מ. כובער (אשר התארח בעירנו, לחוג את החג בבית הוריו) השיף בראשונה כשעה בדברים נמרצים לציון. אחריו דברו עוד כמה חברים, עד אשר נשמע סוף דבר מאה נשיאנו מר יאהר ויזיע החלטה, אשר נתקבלה ברוב דעות, כמעט פה אחד החליטי: א) הפרחה עם ישראל והשהכללותו ותחית הרוח היהודי רק על אדמתנו ההיסטורית הוכלנה להכות שורש. ב) ארץ אחרת איננה מוכשרת כלל למרינה יהודית, כן מהצד הפוליטי וכן מהצד החומרי, ובפרט מוקה היא מהצד הרוחני והאידיאלי למטרתנו. ג) הצעת אוגנדה וכל מקומות אחרות הוסר מעל סמת הקנגרס השכיעי הבא. ולבחור בדלגט איש אשר יחיה דעה רק לציון וחפצו מהור לציוני ציון. יד דוד.

קולומיא. אבל ככד העמה העיר פעמשענוזין, על הלחם ממנה צבי הפארתה, הרב הגביר המצוין בתורה ובמעשים ר' משה ראזענקראנץ ו"ל בשכיעי של פסח בשנת ע"ג לימי חייו. המנוח היה מעוז ומחסה לעיר העניה הזאת. רבים מעניי העיר קבלו ממנו תמיכה קצובה מדי שכוע בשכוע, בכל שנה קודם הפסח חלק לעניים תפוחי אדמה ושאר צרכי החג, וגם כמשך כל השנה פור נתן לאבינוים בידו הרחבה. כיחוד תמך בידי לומדי תורה. סכומים הגונים השאיר אחריו לצרקה וחסד. לתאר את גודל פרי צדקהו ילא עמי ויקצר הגליון. נקל לדעת איזה רושם עשה מותו בעיר. כל אנשי העיר הלכו ללותו לחלק לו את הכבוד האחרון. הנצב"ה.

קולומיא. ביום 28 לח"ג, ב' דחומ"פ, ערך הועד הפועל של החברות הציוניות, "בית ישראל", "צעירי ציון", "רחק" ו"שפה חיה" פה חגיגה לכבוד הסופר הנעלה פרץ סמולנסקיין, לרגל מלאת עשרים שנה למותו. הודות להשתדלותם של חברי חברת "צעירי ציון" היתה החגיגה נהדרה מאד.

עלי להזכיר גם את יחס האקדמיים העבריים אל החגיגה הזאת. כמה שלא יהיה הרבר זר ומתמיה, ככ"ז עובדה הוא, כי ימים אחרים לפני החג הנ"ל התאספו חברי האגודה האקדמית, להועץ, אישי הרשות לאחר מחבריהם לקחת חבל בפעל בהחגיגה הנ"ל. והזרת שיש בדבר הזה היא, לא כי נואלו אקדמיים יהודים להסתפק עוד בדבר כזה, הלא ע"כ חברים המה לחברת "אורארא" (השם "הצפירה" לא לכבוד הוא להם...) שאין לה כל צביון לאומי, אך כי נתרצו גם הרבה אקדמיים ציונים, שאחרים מהם היו או המה עוד גם עתה מנושאי משרה באחת מן החברות הציוניות, לתת ידם לחברה כזו, דבר זה הפליאנו עד למאד.

ובעוד שהאקדמיים בעירנו מיסדים חברות ספרותיות ואינם עושים מאומה, צוערת החברה "צעירי ציון" לבטח דרכה בלי רעש וקולי קולות ועורכת נשפים ספרותיים זא"ז. מיום 27 אפריל עד יום 7 מאי ינאמו שם הנאומים האלו: הסמור. פהיל. מר ראטמענשטרייך ע"ד Rosmersholm לאיבסן, הסמור. יור. מר הוושנעקער ע"ד הפרובלמים הסוציאליים היהודים אצל י. ל. פרץ, הסמור. פהיל. מר מרדכי סאכער ע"ד הזרמים בהספרות העברית הוות, מר ראטמענשטרייך ע"ד "Frau vom Meere" לאיבסן. מר מאיר העניש ע"ד "ח. נ. ביאליק והשירה העברית החדשה. מר ש. איוואניער ע"ד "Inferno" לשמרינדבערג. בישבוה האחרונה של הועה"פ של החברות הציוניות פה דנו ע"ד החלטה הועד הציוני למרינה אוסטריא, לקרוא את כל ציוני אוסטריא לאספה ל"א וי"ב לחדש יוני ש"ז לפראג ויחליטו, למחות נגד קביעת הזמן והמקום הנ"ל מפני הטעמים האלו: א) כנוגע להזמן, לא נתנו חברי הועד בוינא לב לזה, שב' הימים הנ"ל המה כ' הימים הראשונים שאחרי חג השבועות. ולוא גם חפץ איזה ציר גליציי לקחת חבל בהאספה או עליו לאבד — אם רק אינו חפץ לחלל יו"ם" ד' ימים לפני האספה וב' ימי האספה הרי ביחד שבוע שלם.

ב) וכנוגע למקום האספה טעו ג"כ חברי הועד בוינא; עפ"י היושר והדין צריכים לקבוע למקום האספה דוקא עיר גליצית, מאשר כי דוקא בהארץ הזאת רוב מנינה ורוב בנינה של הציונות. את שני הטעמים האלו ירציא הועה"פ שלנו פה לפני הועד הוינאי וגם לפני הועד הכחוזי. זה האחרון יבוקש גם לדרציא את הדבר לפני שאר ב' דועדים הגליציים, למען יתאחדו שרשהם בהצערם, לשנות את מקום וזמן האספה לפי רוחם. ציוני.

פעמשענוזין. כזאביראטוב דכמוכה לעירנו פרצה בניל ז' של פסח הבערה והאכל שמונה בתים

אלינו עד כה: בפאדאליא אספו האכרים לפני חנם אספות ויחליטו, כי בחג יחרנו את כל האדונים (פולנים) ואת כל היהודים. בעלי האחוות הגדולות צררו את ממשלתייהם ויברחו והיהודים ככל הערים הקטנות הפקירו ביד ה' רוחם ויקראו צום ויתפללו. הממשלה לא הראתה לפני החג די חפץ עז להצילם. — בכרוזים, שהפיצו שונאי ישראל בפסח ככל הארץ כתוב לאמר: "תהלה לאל! קץ ליהודים. כי מיום הראשון במאי יתחיל זבח גדול ביהודים, לא יחמלו על נער וקן, על דל ועשיר. הורא! מיום הראשון במאי יתמו היהודים מן הארץ! רב להם משתות דם הרוסים!" על החתום: "ועד המונאר-חיסמים המעריצים את הצאר ואת רוסיא הקדושה". — כביאליס מאק נהרג קוזק אחד, שהיה מכה בלי סבה את כל מי שפגשו בו בשומו אשר בידו. לא נודע עד כה מי הרגוהו. לנקום דמו אורכים הקוזקים על היהודים כלילה ויכוס מכות רצה באכזריות משונה ויקחו יללם, יתנפלו על החניות הדלות של היהודים ועל בתיהם, יכו את בעלי הבתים ואת נשיהם ומפס ויכוזו רכושם. עשרות מוכים שוככים בבית החולים. בחול רמועד נבנסו קוזקים לבתי הכנסת ויכו את כל אשר מצאו שם מבית אכזריות, אנשים צעירים אחדים קפצו בעד ההלונות והזקנים הוכו וכלם שוככים בבית החולים ואין תקוה להחיותם. וכל זאת נעשתה לעיני השוטרים והפקידים ואין מושיע. — בדווינסק הפיצו הצוררים כרוזים להשמיד את היהודים. הכרוזים נחלקו בגלוי והממשלה לא מחתה במסיתים. בראות היהודים, כי אין להם לקוות לעזרת הממשלה, קנו להם כלי נשק. לעמד על נפשם, בקום עליהם ההמון. מיד חפשו השוטרים בבתי היהודים ובכל מקום, אשר נמצאו שם כלי נשק, תפשו את בעל-הבית וישימוהו במאסר. המעשה הזה העיר את אמין ההמון ויתחילו להתנפל על בתי היהודים כטרם צלצרו הפעמונים, להודיע התחלת הפסחא. יהודים רבים נפצעו וימתו במכאוביהם. — במעליס פאדאליא במדינת בסארביא נגנב נער נוצרי קטן והיהודים נבוכו. כי ידעו מה יכול ענין כזה לגרום לפני הפסחא. בו ביום הצדיהו היהודים לתפוש איש רומני, מאנאשוב שמו, ברנע שכקש להשליך את הילד אל הנהר, על גב הילד נמצאו פצעים. שנחתכו בו כסכין, משרתי המנהה הקרובה יצאו ויבקשו לנקום באיש ההוא. השוטרים באו מיד ויצילוהו וישימוהו במאסר. ממחרת נעלם האישי מבית הפוליציא ואין יודע מקומו. — בנאווא ווילייסק התנפלו מלחים, שעברו שם בנסעם למלחמה ויכוזו חניות היהודים ואת בעליהן חכו. — במההיל ערו הפיצו הצוררים כרוזים לעיני הפוליציא, נקום באויב הפנימי ביהודים, כי המה ישחטו את הנוצרים והרשו את הכמות ככמכות.

חוץ מיהודים. הצר נתן חנינה לכל בעלי הדתות השונות, כי יוכלו להתנהג ע"פ רתם בלי מפריע. לבנות בתי תפלה, ליסד קהלות, לקבל גרים, העוברים לדתם, ללמד את הדת בשפתם. בכתב החרות נחשבו כל הדתות הזרות: הקתולית, הפרוטסטנטית, המחמדית, הנוצרית הישנה וכל הכתות הנוצריות השונות ואף עובדי האלילים באזיא; רק דת היהודים לא נחשבה, להם אסור איפא, כמו עד כה לא רק לקבל גרים ולבנות בתי כנסיות בלי רשיון מיוחד מהמניסטרו, שששה להשיגו, לא רק לבנות מס הקהלות וליסד חברות, כי אם גם ליסד מדלות בכל עיר, כמו שיש ליהודים בכל העולם. ידוע כי ברוסיא אין ליהודים קהלות. הם חיים בצאן בלי רועה ושירי העיר הנוצרים מנהלים את עניני הדת של היהודים. הרכנים חיים מנדכות ומקצבה של נדיבים, אף שהיהודים משלמים מס גבוה מיוחד לממשלה מבשר כשר ומנרות של שבת והממשלה משלמה כזה לרב רשמי, שאינו משמש רק להנהגת המטריקה ולברך את בית הקיפר בימי נגוסיא. וביתר הכסף משתמשים לצרכי העיר ובה"ס. המצב הזה ישאר איפא לע"ע גם להבא וקנאי החרות הוחזקו כופרים באמרם, כי כאשר יכל הצאר את עלו מעל כל העמים יוטב גם ליהודים.

יהודים בורחים מרוסיא. כעבור הפחד, שנבר בתוך היהודים ברוסיא לפני החג הרוסי ברחו העשירים, שהשיגה ידם "לפנות ערף לרוסיא, בלי נזק רב. כן מודיעים מקונסטנטנופול, כי ספינה רוסית הביאה שמה שלשים בתי אבות יהודים עשירים מאדעסא.

ועשירות מנקות בעצמן את נעליהן ואינן מוצאות בזה פחיתות הכבוד כלל, כעניים השחצנים בארצותינו הדלות-סטודנטים ישכירו עצמם בשעות הפניות. להיות פועלים, מדצרים, בעלי ענלה או ימחו סלים על שכמם וילכו לרכול ובשובם לבתי הספר הגבוהים לא יכינו עליהם חכריהם מגבוה, אררבה יכבדום בעבור זה. יש מקומות באמריקה, שסטודנטים מנתי למיד נכוחים יצאו בימי החפיש השרה ויעברו כאכרים ואינם נושים להשתכר כסף גם מזה. ילדים בבתי העשירים יתחנכו להשתכר כסף גם מעבודות "בוזיות" בעינינו. תוצאות החנך-לעבודה הזה הן: ההון העתק של העם האמריקני, בריאות הגוף, שאין דוגמתה בעולם. התאוה לאכילה, ההסתכלות הריאלית בעולם. ההמצאות הנפלאות בכך ענפי החרשת והתרכות.

*

אכן יש התקדמות גם אחרי התורה הסיציאליים-מית. ואנחנו התרגלנו לשמוע, כי אין אחרי הסיציאליים-מוס של מארקס כלים, כמו אחרי הקוראן של מחמד. רגילים היינו לשמוע, כי סיציאליסם המהרהר אחרי עקרי המסורה של הפרוגמה אחת דתי להחיות מיד הארץ-נוצרי, ובשנים האחרונות התפיצה מצורת המסרת, דור הפלגה בא הסיציאליסטים, שהיו לכלם ששה אחת ודברים אחרים, נפלטו לעמים ולמפלגות-משלגות. הרי זו התקדמות ולדים התפארו מוריהם הראשונים, כי אין עוד התקדמות אחרי תורתם המסורה. אך היהודים המה ממכעס סונדר-וואמיוויים והם מאחים לקבל כל התקדמות. ובכן אחרי שנפלטו כל העמים שבתוך הסיציאליסטים להסתדרויות מיוחדות. נשארו המה בתוך ההסתדרות הכללית, לא אבו להפחד בתור הסתדרות יהודית וגם המנהיגים של המפלגה התנהגו עמם בדרך וברשעה כמנהיגי הברוואזיה, ולא נתנום להפיד מזם, אף ששצתם הריגשו זה ככר, כי באה העת. שנים היהודים שבתוך ההסתדרות יכונו הסתדרות יהודית מיוחדת. עתה נברה ההכרה בקרב כל הסיציאליסטים היהודים, כי לחץ ילחצי אותם חבירהם הנוצרים ויתנהגו עמם כמרוסטים ויתאוו גם הם כארץ-נוצריה מיוחדת. וכיום הראשון במאי יצא הדבר אל הפועל. הסיציאליסטים היהודים חנו גם הם את חג הפועלים, אבל בתור מפלגה יהודית מיוחדת, על דגליהם נמצאת כתובות יהודיות ובכרוזיהם הם מכלישים את יהדותם. במל איפא הכלל הישן, כי בארצנו הסיציאליסטית אין יהודים ואין נוצרים, כי אם פועלים. נוצרים גם פולנים, גם משיכים, גם צרפתים וכו' ישנם כבר בסיציאליסטום זה שנים אחדות, אבל יהודים לא היו עד כה. עתה ישנם גם סיציאליסטים יהודים וגם — סיציאליסטים ציונים, אכן יש התקדמות גם שם!

הכמרים הרוותנים, השנאה ליהודים בין הרוותנים הולכת ומתגברת. ככפר סמעלי אצל דראהאביטש ובמקומות אחרים מזהירים הכמרים את צאן מרעותם, לבלתי קנות דבר מאת היהודים. בעת הודוי על העוונות שננו הכמרים לאכרים, כי הקניה מיד יהודי היא עון שלילי. כחג הפסחא שבר הכמר כסמעלי את כל הנרות בכמה. יען נסנו מידי "יהודים ממאים", "שונאי הגנים ורתם".

גנבת נפש. בהוסיאמין באו שתי נערות נוצריות אך בית היהודי ווייטמאן ותאמרנה אל בתו, נערה צעירה. כי המורה בביתם קוראה לה, לבא אליה. הנערה התפתתה ותלך ומאו נעלמו עקבותיה. בסוף נודע, כי נזרה קתולית הוליכה את הנערה קראקאה, להמיר דתה. סובלנא אצל בית המשפץ לא היעילה. האב השכול פנה אל החברה "אוניאן" בוויין, המשתדלה בזה אצל המ-ניסטרו למשפטים. אין כל תקוה להציל את הנערה, כי כבר מלאו לה י"ד שנים וע"פ החוק מותר לה להמיר דתה בלי רשות אביה.

חרדת היהודים ברוסיא. חג הפסח, חג החרות, הנשקף בכל השנה לכל יהודי כקו אור בהיר אחד באישו ליל גלותו — נהפך לאחינו ברוסיא לחרדה, כמו בימי הבינים האפלים במערב אירופה. בכל עיר ועיר היה המון העם נכון לעשות זבח ביהודים. וימי הפסח עברו עד אחינו ככהלה. כפחד וכחרדה. רבים ברחו. אחרים נחבאו והנשארים היו נכונים לעמד על נפשם והחלשים הפקירו רוחם בידי אלהי הרוחות. לע"ע אין עוד ידיעות כמיוחדות, שלא בצעו הצוררים זממם. ואכה זידיעות, שהגיעו

השקוד על ביה"ם ואף שיש לנו עתה בתי-ספר כאלה עברים, הנערות תלמדנה שם שפת הארץ ואשכנזית ורק עברית לא תלמדנה, ובאיוו בתי-ספר לנערות, אשר ילמדו עברית וילמדו רק הקריאה, אבל מה שנוגע לדת ולקורות עמנו לא ילמדו מאומה, ואחרי השלימן ארבע המחלקות אין לנו פה בתי-ספר גבוהים לבנותינו. אלה, אשר ידם משנה, ישלחו בנותיהם לבתי-ספר הכללי לבנות ושמה תלמדנה חכמות וידיעות שונות. ואלה, אשר אין ידם משנה, יושבות בנותיהן אחר התנור והכירים כל היום, או כי תלכנה מבית לבית והכלינה כל היום בכרי בלע, והבת, אשר מעמה מעט השכלה, תקרא רומנים ושירי עגבים בשפת הארץ המבלבלים את מוחה, וכן תגדלה הבנות ותצחקנה להוריהן ולמשפחתן. ע"כ אליבם ראשי הקהל, שבכל עיר ועיר ברומניא אקרא: שימו נא זאת על לבכם, והעמידו מורים הגונים בבתי-הספר לנערות, ללמד את בנותיכם שפת עבר, דת וקורות עמנו, פתחו נא גם בתי-ספר גבוהים בעד בנותיכם, כל עיר, אף היותר קטנה, יש נכחה להוציא עוד אלף פר. לשנה שבר מורה עברי הגון, אם מנהליה יקדישו עתם למטבת הכלל וישתדלו לעשות סדרים בהוצאות והכנסות העיר. וכדבר בתי-ספר גבוהים, אם לא השיג ידם ליסד בתי-ספר כאלה, יפנו בבקשתם לחברת יק"א בפאריז ובל"ס לא השיג את פניהם ריקם, באשר נראה גם ביסוד בתי-ספר למתחילים, החברה הנ"ל פזרה כסף לרוב בארצנו והיא נכונה, לתת לנו עוד כהנה וכהנה, כי מגמתה לראות את היהודים ברומניא מאישרים, לוי סג"ל.

מקור ומרחוק.

הפרופינציות בנריציא. למרות מחאת המוזנים, החוכרים והסוחרים וכל העם, תחזיק הנהגת המדינה בזכות הפרופינציות גם אחרי שנת 1910, נגד החוק משנת 1889. הנהגת המדינה מבקשת איוו תחבלה, להערים על החוק, שלא תהיה הפרת החוק גלויה כד כך. המניסטרוים דן עתה — בנוגע לנמוכיניה — בשאלה: אם הכח ביד ועד המדינה. להחליט דבר כזה. אין ספק, שימלא המניסטרוים רצון הנהגת המדינה ואצילי הפולנים ויפתח להם פתח באופן שיוותר להם לעבור על החוק ולהחזיק בפרופינציות על חשבון דלת העם.

עבודת אדמה לרביאה. הרופא ר"ד ג. הייטאן בכרלין גלה, כי עבודת האדמה היא רפואה ברוקה למחלות הנפש וחלי מעיים. הוא יסר מיישבות סביב ברלין לחולים כאלה, אשר יעסיקם בעבודת האדמה לרפואתם. כל חולה יעסק בעבודה לפי צרכיו וע"פ ערות רופאים.

הארכונים מתעוררים. כבוקרסם בירת רומניא היה מנגרם של אלכנים, שהחליט להקים ועד קבוע ברומא, לנהל את עניני העם האלבני, ליסד באגף קאמי ולהוציא מניות, למחר את שפת האלכנים הנחלשת כדיאלקטים רבים ולחבר דקרוק לשון האלכנים, להשתדל לנאול את ארץ אלכניא מתחת יד השורקים ולעשיתה לממלכה מיוחדת עומדת כרשות עצמה ולהושיב על כסא ממלכתה את הנסיך גחוקא הרומני. — האלכנים הם בני האילירים הקרמונים, ארצם היא בדרום בוסניא וסרביא. העם הוא עם פרא החי מן השוד והרצה. קצתו מחמדים, פצתו קתולים ומצתו נוצרים יונים.

רעד האדמה. באשכנז מערבת כשווייץ ובצרפת המזרחית נרגש כליל שבת בסוף שעה ג' יעד אדמה חזק כזה שבהודו, אך לא ארך כל כך. הנזק אינו גדול. סער נורא. במדינת סקסאם באמריקה הצפונית התחולל סער נורא וברד כבד, אשר המית יותר ממאה איש, כמה מאות נפש נפצעו קשה.

העבודה באמריקה. החונך לעבודה הוא המעלה החשובה, שמדר החונך באמריקה מצוין בה. "השתכר", זוהי המלה הגדולה, שנחיתה לרעיון לאמי מאיר נתיב מעבר לים האטלנטי. העבודה אינה שם טרח ועמל, שאין עוסקים בה רק בשעת הדחק. כמו אצלנו כייאם צרך תדירי וכבוד, היא תשות על בעליה הוד והדר וכל פנות העם שוים כזה כרעתם. אנשים ונשים, ממפלגת עשירי העם ונכבדי, נושאים בחוץ בעצמם את צורותיהם ולא יעלה על דעת אדם, כי אין זה לפי כבודם-נשים עדינות

שבה"א נוספת המה, הנה, הציגו דגש במ"ס ונו"ף, להשלים את הנו"ף החסרה. ונמצא: ראשון לציון הנה הנם" (ישעיה מ"א) מלא נו"ף, ולא נוכל לומר שהוא כמו הנה הם, כי איך יאמר, הנה הנה הם? אלא וראי כמו שאמרנו. ובארמית יאמרו לנופים נסתרים: אנון, אנון; אינהו, אינהו; נינהו, נינהו, תמיד יראה ה"אן או הנו"ף לברה. — את ה-אני" היסודי נתנו לנוף יחיד מ"ב ולגופים האחרים חברו עם היסוד הזה סמנים מיוחדים לכל גוף וגוף ביחיד וברבים; לפי שגוף יחיד מ"ב הוא ראש וראשון לכל הגופים האחרים. כי אדם קרוב אצל עצמו יותר מכלל הגופים האחרים. ויש בזה עוד כונה עמוקה לפי פרינציפיו של קרטזיוס: «Cogito, ergo sum» «אני חושב, הנני נמצא». ר"ל ע"י ציורי ומחשבותי הנני מצייר את עצמי בתור אינדברדי נמצא ועי"ז אצייר גם את כל הגופים האחרים בתור אינדברדים נמצאים. וכן יאמר גם שפנהור: כל העולם הוא ציירי, ודיא וועלט איזט מיינע פאר-שטעללונג. (ורבר שכלי והגיויני יסכימו עליו אנשי הרעת בכל מקום וככל זמן) וא"כ ה"אני" הוא מלך כל הגופים האחרים. עיב הציגוהו בראשם וליסוד כלם. אמנם לא הציגו מלות הגוף בשלמות רק לפעל בינוני, שדינו דין תאר (אריקטיב): מלות הגוף לבד והתאר לבד; אבל בפעל עבר ובפעל עתיד השימושו — בשביל הקצור — את יסוד "אני" לגמרי.

(סוף יבא)

משה יוסף הלמן

ארגו מכתבים

מ"ב: רעאל אנציק, אצל המוס"י קיפמאן בפראנקפורט אם מאין. גליונות ישנם. — י"ן ב'ק': כסאראיעווא באסניא. — מאסקאוויטש: לא נגמר עוד. — ש"ב ב'ג': מטפסיה — גמולו, היא מלה יונית. — י"ב ב'ר': אצל המוס"י הנ"ל. — מ"ו: לא נוכל לרעה. — כתבן: הכסף כבר נרשם ונמסר. — י"ל ב'ב': אחרים הקדימו לשלוח. — ב"ג': בקשתך יתרה, גם כלעדיה היה נרפס. גם הכי יבא, הבקרת ישלה נא. כלם משלמים. — י"ל ב'ר': מעירך כתוב נא ע"ד דברים נכבדים יותר. למכתבים קלי ערך אין מקום. — שצ"ו: המרס תדע כי "המצפה" נלחם כירושת הרכנות? — פ"ש ז': קאמפער. — פק"ג: יש. המחיר בראש גליון.

אלהו לעווי	שרה קראָהן
מאָשציסקא.	מאָשציסקא.

הננו מברכים את מר אדאלף האָף לתחנתו עם מרת סאבינא אחות הד"ר האַכבערג מטארנוב ביום א' ר"ח אייר. מערכת "המצפה".
מקרב לבי אביע בזה למל"ג מר אליהו לעווי מכאשציסקא לארוסיו עם אחותי מרת שרה קראָהן מכאשציסקא. חיים קראָהן.
מקרב ולב עמוק הנני מברך בכרכת מו"ט את מר שמואל סטיצקי לארוסיו עם מרת חנה צינגער אברהם דוד ברענער.

מאי ניהו (כגון במס' ב"ק רף ג': תולדה דאש מאי ניהו?) תמורת מה הוא? בתרגום ובתלמוד נמצא אָנא תמורת הוא. שונא בצע יאריך ימים (משלי כ"ח) יתורגם: וָאָנא (והוא). ואתו) דשנא טולמיא נגרון יומיו. ובערובין פ"ח בסוגיא דגוזמרא: כיון דעשו לתחונה גלויי גלי דעתיה דאנא בהרך (והוא באורך) לא ניהא ליה. פ' בשתי גוזמראות זו למעלה מזו (אצל המים), שעשו כתחלה את המחיצה העליונה בשותפות, שתיהן אסורות לשאוב מן המים עד שיערכו. אבל כיון שעשו אח"כ מחיצה כגוזמרא התחתונה, בזה נלה בעל הגוזמרא התחתונה דעתו, שסלק נפשו מן המחיצה העליונה ולא יאסור על העליון (*). — הנו"ף הזאת נשארה עוד בכנויים: ולא ישמרנו בעליון, (והוא כמו ישמרנו). הרגוש כנו"ף משלים את ה"א", שהיתה ראויה לבוא אחריה) מפנו לנוף ג' רוא כמו ממנהו. ובפירושו נמצא: שמין מנהו. ובהאזינו כתוב להריא יסבנהו, יצרנהו. לנוף ג' נקבה יאמרו: היא והוא, הקצור מן נהי. ורק יען שהוא קשה על הלשון, קצרו לומר: היא. וראיה, שבארמית יאמר לנקבה נסתרת גם: נקחא. ונשארה עוד הנו"ף הזאת בכנויים: ממנה, יאכלנה. נמצא כי בגוף נסתר, זכר או נקבה אין ליסוד מן "אן" רק דנו"ף לברה וגם אותה הפילו בשביל הקצור ובשביל קושי ההמכטא. כלשונות הסלכות, הרומות בכמה פרטים ללשונות בני שם, קבועה באמת לתמונה מלת "אן" לנסתר. לרבים מ"כ יאמר: אָנו (ירמי' מ"ב ו' לפי הבתיב). היסוד בו "אן" והוא"ו לסימן הרבים. לרבים נוכחים, נכרים או נשים, יאמר: אתם אתן. והוא כמו אתם, אתן, הנו"ף נשלמת ברגש. ובארמית יאמר: אנתון, אנתן. היסוד בו "אן" וה"תם", "תן" מסמנים את הנוכחים והנוכחות. לרבים נסתרים, זכרים או נקבות, יאמרו הם, הן, הפילו את הנו"ף בשביל הקצור וראיה,

כרוב ספרי הש"ס הגירסא: כיון דעשו לתחונה גלויי גלי דעתיה דאנא בהרך לא ניהא ליה. ולפי גירסה זאת ארמה לנקד: דאָנא כהרדף, כמו שנמצא דין הדין, כן יאמר רך (ששכבר רך, בעזרא א' ה'רך. אף שלא נמצא עוד דוגמתו, כי הלא נמצא גם באלף נוספת ארך או ארך יענער). אולם כב"י לטא"ח כ"י שניה גורס, ל"י במקום ליה. והנאון מהר"י עמרי"ן יעב"ץ מניה (נרפסו הנהותיו בש"ס וילנה) שצ"ל: גלויי גליא דעתה והגוזמרא התחתונה: דאָנא כהרדף לא ניהא ל"י וכן גרס גלדשמיט מתרגם התלמוד לשפת אשכנז ומתרגם: ווען אס אינטערען פארעסט איינע אומציינונג נעמאכט ויירד, וא ויירד ראמיט בעקונרעט; איך וויל מיט דיר ניכטס נעמיין האבען, אבל יקשה עלינו, שאין כזה רך לשון הש"ס במקומות אחרים. מ"ה היה חסר אם היה כתוב: כיון דעשו לתחונה גלויי גליא דעתה דאיהו (או דאיהא) בהרה לא ניהא לה, כמו שזה הוא דרך לשון הש"ס בכל מקום, אס לא שנאמר, שלשון מסכת ערובין משונה, כמו לשון מס' נדרים ונויר וכיו"ב, ויש עוד גרסא אחרת: כיון כו' גליא דעתה דסלקת נפשה מנה. וזאת היתה גרסת רש"י, כנראה מדבריו. אבל איך שתהיה הגרסה לא יחסר דענינו כלום.

קנפרנציא שר צירי היהודים ברוסיא. בוילנא היתה אספת צירי היהודים משלשים ואחת ערים גדולות, לתכלית הסתדרות כל היהודים כמלכות רוסיא. למען ילחמו בכחות מחוברים, להשתחרר מעול הגזרות הקשות. תוצאות האספה היו יסוד מפלגה יהודית מיוחדת של הרמוקרטים ברוסיא.

פחד שוא. כפי הנשמע עד כה היה פחד היהודים מפני שור ורצח כרוב ערי רוסיא פחד שוא. שמירת השוטרים והצבא היתה שמירה נאמנה הפעם ולא אנה כל רעה. הכל מתפלאים על זה, כי סוד גלוי היה, כי התקיסים הקרובים אל הממשלה הפיצו ע"י שליחיהם כרוזים. לקום על היהודים ועל האינטליגנציא ולהכות בהם נחג. טעם הרבר הוא, כי הנסיכים הגדולים וכל יתר התקיסים קבלו מכתבי התראה, כי בקום ההמון הנכבד לעשות שערוריה, יחולו הרמים הנשפכים בראשיהם, וישלמו נפש תחת נפש. וזה הועיל. והערה, כי סרגאי אינו חי עוד!

הג יוכל יהודים באמריקה. חשובי היהודים באמריקה מבינים לחוג את יום מלאות מאתים וחמשים שנה מיום החלו היהודים לבא לאמריקה.

נער טפיש. אשה שלחה את בנה הקטן לחנוני, לקנות בעד ציל חומץ ובעד ציל שמן, וישב הנער ריקם ויבך. מדוע לא קנית? שארר אמו בתמהון. הממבעות נתהלפו לי, ענה הנער בכבי, ואיני יודע איזה לחומץ ואיזה לשמן. יר"פ.

משרה הספרות והמדעים.

חקרי לשון (המשך).

משרש "און" המורה על המקום והזמן נולדה מלת "אני" כמרבדו בעדו והיו"ד ליחס. כמו: הראובני השמעוני. ובאורו: גוף מוגבל במקום ובזמן. ובארמית יבא: אָנא גם אנה (דניאל ב' כ"ג) משרש "אנה" כנ"ל. מלת-הגוף הזאת הראשונה — אָני היא היסוד לכל מלות-הגוף האהרות ביחיד וברבים. לנוף ב' אמרו בלשון הקדמונה בין לזכר בין לנקבה: אָנתי או אָתי (הנו"ף נבלעת ברגש). יש פה "אני" בשלמות והתי"ו מסמנת את הגוף הב'. אח"כ ברבות הימים, כדי להבדיל בין זכר לנקבה אמרו לזכר: אָת ולנקבה אָתי עד שנאחרונה התפתח עוד יותר לאמר: לזכר אָתה (מן אָנה בגוף ראשון) ולנקבה אָת (מיסוד: אָן). לנוף ג' (נסתר) זכר יאמרו הוא, והוא הקצור מן נהו בל"ם. וראיה, שנמצא בש"ס

Markus Horner
Krakau, Jozefsg. 3.
גראססהאנדלער פאן בוטמער, ברינדוע עט שוויצער שאפקוע
כיון דער ערסטע רער וויט 10 יאהרען היער דאס קאקוסנוספעטט איינגע-פיהרט האבען, כיון מיט דיעזעס ארטיקעל קאנקורענצעפיהיג געגען אללע פאבריקען, פערזעהן בהכשר גאוני זמננו גם על הג חפסח. פערקויפע פאן 5 ק"ג אויפוערטס, פראביערט נור איינמאל אונד איבערצייגט אייך פאן מיינעס רעלען געשעפט אונד וועררעט איהר דאן זיכער נור צו מיר דאס פערטרויען האבען.

עם איז ערשיענען דאס אפריל העפט פון
"די יודישע צוקונפט"
אינהארט: 1) א חוב (ערצעהלונג) — א. מ. ווייסענבערג. 2) דאס בענקען (געדיכט) — ל. בערמאן. 3) וועגען נאציאנאליזם (II) — שאור יצחק סמופניצקי. 4) איין איבערשרעק (פאנאמאזיע) — מ. ספעקטאר. 5) די נאטירליכע מעטאדע — י. י. גלאס. 6) פערוויגענט (געדיכט) יצחק קאצענעל זאן. 7) דער זייגער (מאקיס גארקי) — אים. על. 8) שרייבער-פאליטיקער און שרייבער-לעהרער — א. מ. בארובאו. 9) אלנר (געדיכט) — אפרים פוקסאן. 10) לכבוד די געסט... (ערצעהלונג. ענרע) — מ. ערליך. 11) ווי אזוי זאלען מיר קאלאניזירען — ג. מירקין. 12) די יודישע פרעסע — דער שווארצער יונגערמאנשיק. פרויו יעהרליך: 6 קראנען; 1/2 יאהר 3 קראנען. אדרעסע:
M. Ehrlich, Krakau, Sebastyanagasse 30.

קאנצערט-גראמאפאן אונד פאנאגראף.
רעיוע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטטען אונד וואלצען נור אין אונטערצייגעטעס ספעציאלהויז צו בעזיעהען. עכטער קאנצערט-גראמ-מאָפּאָן מיט 10 פלאטטען גראמ'ים, נור 85 פּל. קאנצערט פּאָנאָגראַף מיט 5 וואלצען גראמ'ים נור 8 פּל. פּריווקראַנטע גראמ'ים אונד פּראַנקע ערסטעס ספעציאלהויז פּאָן עכטען גראמאָפּאָן פּאָנען אונד פּאָנאָגראַפּען ען גראַם עט ען דעמאָל.
Josef Wechsler, Krakau und Warschau.
(in Krakau Grodgasse 71).

ערשטע לעמבערגער
כשר דאמפף זעלכוואארען פאבריק
פאסט עט קאמפ'.
לעמבערג. גאזאוואנאססע נומער 10.
קארל-לודוויגשטר. 41.
הויפטפיליאלען אין לעמבערג
באימוף 18
באושינצא 20
איינציג ראשטעהענער כשרה זעלכוואארען פאבריק, וועלכע אינטער אויפזיכט אונד מיט הכשר מהרב הגאון הגדול רשכבה"ג מהר"ר יצחק שמעלקעס האביר מיקק לבוב שטעהט. ערצייגט דיא שענסטע סאלאמי עט פערשיען דענע זעלכוואארען צו ביליגען פרייען

טהע-אימפארט-הויז
זוכט
איבעראל געאייגעטע פערטרעמער צו גינסטיגען קאנדיציאנען.
אפפערמען אונטער "טהע-אסטערן"
an die Annoncen-Expedition
Karl Buchstab in Lemberg
צו ריכמען.

ROSEN-PAPRIKA Szegediner
I-a süss
garantiert,
echt, anerkannt vorzügliche Quali-
tät. Eigene Fäschung per Kg. um
5 Kronen. Versand unter Nachnahme
von 1 Kg. aufwärts postportofrei.
Versandgeschäft von allerlei Landesprodukten
HAUPT A. RUDOLF
Budapest (Ungarn) VII. Ovodagasse 22.

Tsch

kenne für die Hauptpflege, speziell um Sommersprossen zu vertreiben und eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen, keine bessere u. wirksame e. medizinische Seife als die altbewährte

Bergmann's Lilienmilchseife (Marke: 2 Bergmänner)

von Bergmann & Co., Tetschen a/E. Vorrätig 4 Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Drogerien Parfümerien und Friseurgeschäften.

Schicht-Seife

„Hirsch“ Marke: „Schlüssel“

Beste, ausgiebigste und deshalb billigste Seife.

Frei von allen schädlichen Beimengungen.

Überall zu haben!

Beim Einkauf achte man besonders darauf, dass jedes Stück Seife den Namen „Schicht“ und eine der obigen Schutzmarken trägt.

Gesamt-Activen 153 Millionen Kronen

Versicherungsstand 463 Millionen Kronen.

NEWYORKER GERMANIA

Lebens-Versicherungs-Gesellschaft

General-Agent: Ascher Bannet, Krakau, Dietelsg. 49.

Der ganze Reingewinn wird an die Versicherten verteilt. —

Dividenden-Bezug vom zweiten Versicherungsjahre ab.

Unanfechtbare Polizzen. — Kriegsversicherung ohne Zusatzprämie.

Agenten werden gegen gute Provision aufgenommen.

כשר "אבא אל" כשר

איין פאלשמענדיגער ערוואסן פיר בוטמער אונד שמאלן, האט דאס אויס-
ועהען וויא נאטורבוטמער.

אין יעדער קיכע אונענטבעהרליך צום קאכען, בראמען עט באקען, אונד וועגען זיינער ווייכען בעשאפענהייט אויך אויף בראד שמייכבאר, ענטהעלט קיינע טייערשע סובסטאנצען אונד איזט כשר אפילו למדהרין, איזט ביליג, איין האלבעס קילא פאקעט קאסטעט נור 80 העללער, האלט זיך לאנגע, ווירד ניכט דאנציג, וויר זינד אויך מיט הכשר פאן העוועגען ראבינער הרה"ג הר"ר נפתלי האלבערשטאם פערזעהען.

ווער שמרענג כשר ענייסען ווילל פערלאנגע אונזערע פפלאנצען-בוטמער מיט מארקע „אכאטאל“, מיט פראבען שמעהען וויר צו פערפינגען.

ען גראסיסמען געוואהרען וויר ענטשפרעכענדען ראבאטמ.
Ochotnicki & Apter, Chrzanów (Galizien).

גערעגענהייטסקויה!

42 שטיק קלאריא זילבערשטעק 6 פל.

דורך גראסען קראך איינער לאנדאנער זילבער-פאבריק ווארדע בע-
אויפראנג, פאלגענדע 42 שטיק קלאריא-זילבערשטעק א 6 פל. פער גאנצע
גארניטור אויך אן פרוואטארע צו פערקויפען, דאס מאטעריאל איזט גארנאטירט
דורך אונד דורך ווייס, וועלכעס אין 20 יאהרען אונד ווייטער פאן עכטעס
זילבער ניכט צו אונטערשיידען איזט, זאלכע גארניטור קאסטעטע ביו יעמט
מעהר אלס 3-מאל זאפיעל, דיא גארניטור ענטהעלט:

- 6 גאבעל אויס קלאריא-זילבער
- 6 לעפפעל
- 6 מעסער מיט פייער ענגל, קלינגע
- 12 קאפפעלעפפעל אויס קלאריא-זילבער
- 6 דעסערטמעסער מיט פייער ענגל, קלינגע.
- 6 גאבעל

דיעזע 42 שטיק צוזאמען קאסטען בלאס 6 פל. פערפפליכטע מיך אויך
פאללס ניכט בעוואונדערונגסווירדיג איזט, דען געזאהלמען בעטראג צו רע-
שיירנען, פערזאנדט געגען פארהעווערונג דעס בעטראגעס אדער נאכנאהמע
דורך אליינערייפער

Ch. Kapelusz, Krakau.

למבקשי מורה עברי.

הרצנים במורה עברי מלומד, מומחה ומנוסה, אשר יראו על ידו התלמידים ברכה בלמודם וישתלמו בתנ"ך, תלמוד, שפת עבר ודברי ימי ישראל, יסנה אלי. אני נותן הוראת שעה וגם אלמד תלמידים מרחוק ע"י מכתבים ע"פ מתודה קלה. משה יוסף הלמן.

M. J. Heilmann, Podgórze, bei Krakau Józefinska 24.

יצא לאור ספר

מנחת יהודא

באור חגות רצ"ח ע"ד חכמת הטבע מאת הרב הדרשן הנודע מו"ה יהודא צבי געלבארד מילזלזאווען בגליליען, הכולה בו יסגנו מיד המחבר ע"פ האדרסה:

J. H. Gelbard Jazlowiec (Galizien)

גימנוזיום עברי.

בית הספר אשר לנו פה הקים לו מטרה נכבדה, לחבר חנוך גמור בכל מיני הלמוד של הגימנוזיום עם ידיעה עמוקה בתורה נ"ך, דרוק, גמרא ומפרשים. התלמידים יחונכו ע"פ האמונה המסורה לנו. תלמידים מגליציה ומרוסיה, שאינם בקיאים בשפת אשכנז, מוכרחים להכנס פה למחלקת ההכנה לחדשים אחרים. להכין לגימנוזיום שלנו. מחיר הכמוד, המעון והמונות לתלמיד אחד מן חמשים כתר ולמעלה לחדש. יתר הפרטים מודיע תמיד

Dr. M. Jung, Rabbiner Ung. Brod. (Mähren).

נאך דעם בראנד אין דער שווייץ

פערקויפע איך איינע עכטע זילבער-אווהר אום 4.50 עבענזא איינע לאנגע זילבער-עכטע אום 1.25 פל. נאכנאהמע, זאלאנגע פאר-ראטה רייכט.

Josef Feil, Krakau, Grodgasse 60 Uhrmacher & Juweller

אויף פערלאנגען זענען פרייזקאראנטע גראסיס פראקא. 8

Kotel Londres

Krakau, Stradom

Inhaber

SALOMON WASSERLAUF

גרעסטעס האטעל דער יודישען קויפמאנס-וועלט, ניא רענאווערט שטענע צימער, גוטע קיכע, שמרענג כשר, פיר זאמערסעזאן שטענען גארטען איינגעריכטעט. פיר פרעמדע געסטע, וועלכע ערצ-טע ברויכען בעסטענס געאיינגעט. עמפפאהרען

צו בייזיגסמען פרייווען.

שטאטט בעזאנדערער אנצייגע!

וויא עס וואהל מייענען געעהרמען קונדען בעקאנט איזט, דאס איך דיא פירמא Moritz Löw Brünn פאבריק עהטערישער עהלע אונד עסענצען דיא זייט 40 יאהרע עקסיסטירט אונד דורך איהרער רעעלע בעדיענונגען ווייט איהרע קאנקורענץ אי-בער שטיגען האט, פערטרעטע, ערלוי-בע מיר דאס געעהרמע פובליקום אויפמערקזאמס צו מאכען, דאס זאויא אלליעהרליך, אויך הייאהר דיא אב-ערוועהנטע פירמא, דען געביהענדען שטר מכירה לפסח געמאכט האט אונד מיר זעלבען זאנדמע, עס איזט דאהער גאר קיין חשש חלילה „על חמץ שעבר עליו הפסח“, וואס דיא קאנקורענץ העכסטוואהרשיינליך אויסער אכט ליעס, אונד איזט אין יערער הינזיבט, זאואהל אין דער קוואליטעט, וויא אויך אים פרייווע, יעדע קאנקורענץ אויס-געשלאסען. פיר דאס ביוהעריגע פער-טרויען בעסטענס דאנקענד, אונד פיר דאס ווייטערע מיך עמפפעהלענד צייכענע מיט אללער האכאכטיג

Henoch Seidenfrau, Podgórze, Vertreter der Firma Moritz Löw Hussowitz b. Brünn.

בעסטע ווינקוועללע.

CH. W. BITTMANN

Weingrosshandlung

Czernowitz, Rathhausstr. Nr. 18.

עמפפעהלע מייענען וויינגראסלאגער פאן עכט נאטור רומענישע וויינע, וויא אויך אונגארישע מעדיצינאל-וויינע צו זעהר ביליגען פרייו.

בעאכטענטווערט איזט, דאס איך מייע וויינע פאן דען בעסטען טרויבען-סארטען פערזעגליך אין דער וויינלעעזע פרעסע, איך קאן דאוורן פיר דיע עכטהייט דערזעלכען גארנאטירען.

אום צאהלרייכע אויפטרעגע ביטשט

חיים זאב ביטמאן

טשערנאוויץ, ראטההויזשטראסע נ' 18.

Wyd.: Naftali Hof. S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer. Drukiem S. L. Deuschera w Podgórzu